

๖๔๙. ๗

๗/๔๕๙ ๗

๕. ๓

การศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครอง
ใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง "ร่วมแรง ร่วมใจ สบายใจผูกพัน"

ปริญญานิพนธ์

ของ

ศรินารถ วัฒนกุล

1-๒๒-2537

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาศรีนครินทรวิโรฒ

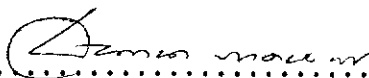
สิงหาคม ๒๕๓๗

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

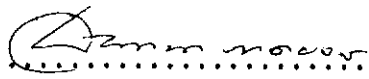
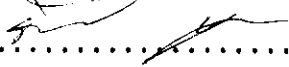
191105

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้ว
เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต
วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

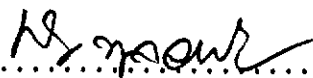
คณะกรรมการควบคุม

..........ประธาน
(ผศ.ดร.จันทนา ภาคบงกช)
..........กรรมการ
(ผศ.จิราภรณ์ บุญส่ง)

คณะกรรมการสอบ

..........ประธาน
(ผศ.ดร.จันทนา ภาคบงกช)
..........กรรมการ
(ผศ.จิราภรณ์ บุญส่ง)
..........กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(อาจารย์พรรณนิภา สันติพงษ์)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..........คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร.ศิริยา พูลสุวรรณ)

วันที่ 11 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2537

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี เพราะได้รับความช่วยเหลือและการให้
คำแนะนำอย่างดียิ่งจากผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉันทนา ภาคบงกช ผู้ช่วยศาสตราจารย์
จิราภรณ์ บุญส่ง และอาจารย์พรณิภา สันติพงษ์ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณา
และขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจิดต์ อภินันท์รักต์ อาจารย์รัชนี้ รัตนา
อาจารย์วันทนีย์ เหมะผดุงกุล ที่กรุณาตรวจและให้คำแนะนำในการแก้ไขเครื่องมือที่ใช้
ในการทดลองและเก็บข้อมูล ขอขอบพระคุณอาจารย์รัตนวดี รอดภิรมย์ ที่กรุณาให้ใช้
แบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

ขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์กัญชรี สิงห์ศรี ผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลลำปาง
อาจารย์ปรียา ชัยมงคล หัวหน้าฝ่ายอนุบาลศึกษา อาจารย์พรรณี ตันอ่อนเดช อาจารย์สุวิมล
บุญมา คณะครูและนักเรียนโรงเรียนอนุบาลลำปาง ที่ได้กรุณาให้ความสะดวก และความ
ช่วยเหลือเป็นอย่างดียิ่งในการศึกษาทดลองครั้งนี้

ขอขอบพระคุณ เพื่อนนิสิตปริญญโทสาขาวิชาเอกการศึกษาปฐมวัยทุกท่านที่ได้ให้ความ
ช่วยเหลือ และให้กำลังใจด้วยดีตลอดมา

คุณค่าและประโยชน์ของปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ ขอมอบเป็นเครื่องบูชาพระคุณของบิดา
มารดา ครูอาจารย์ ตลอดจนผู้มีพระคุณของผู้วิจัยทุกท่าน

ศรินารถ วัฒนกุล

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ	1
ภูมิหลัง	1
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	3
ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	4
ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	4
คานิยามศัพท์เฉพาะ	5
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
เอกสารและงานที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคมและพฤติกรรม	
การช่วยเหลือ	8
เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง	16
สมมติฐานการศึกษาค้นคว้า	28
3 วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	29
ประชากร	29
กลุ่มตัวอย่าง	29
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	30
การดำเนินการทดลอง	32
การวิเคราะห์ข้อมูล	33
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	33
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	35
สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	35
ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	35

บทที่	หน้า
5 บทย่อ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	39
บทย่อ	39
ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	39
สมมติฐานของการศึกษาค้นคว้า	39
วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	40
สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	42
อภิปรายผล	42
ข้อเสนอแนะทั่วไป	46
ข้อเสนอแนะในการทําวิจัยครั้งต่อไป	47
บรรณานุกรม	48
ภาคผนวก	54
ประวัติย่อของผู้วิจัย	72

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

- 1 เปรียบเทียบพฤติกรรมความช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลอง
ของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง 36
- 2 เปรียบเทียบพฤติกรรมความช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลอง
ของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองผู้ปกครองให้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน 37
- 3 เปรียบเทียบพฤติกรรมความช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่
ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครอง
กับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน 38

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1 ระบบสื่อ	26
------------------	----

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันคนส่วนมากเชื่อว่า พัฒนาการทางด้านสติปัญญาเป็นสิ่งสำคัญที่สุด โดยมีได้ตระหนักถึงพัฒนาการทางสังคมว่าเด็กสามารถเข้ากับเพื่อน ๆ ได้ดีหรือไม่เพียงใด แท้ที่จริงแล้วพัฒนาการทางสังคมมีความสำคัญมากดังที่ แอนดรูส์ (Andrews. 1988 : 215 ; 1968) กล่าวว่า เด็กที่มีปัญหาด้านสังคมตั้งแต่ปฐมวัย มักจะไม่เป็นที่ยอมรับจากเพื่อน ซึ่งจะนำไปสู่ปัญหาการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม ซึ่งจะมีผลต่อความสำเร็จในชีวิต ดังนั้นจึงควรส่งเสริมให้เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่เหมาะสม และป้องกันพฤติกรรมที่อาจเป็นปัญหาของสังคม ตั้งแต่ระยะแรก โดยการจัดประสบการณ์ที่มีความเหมาะสมเพื่อช่วยให้เด็กมีพัฒนาการทางสังคมที่ดี และสามารถปรับตัวได้ดีในอนาคต

ในการพัฒนาทางสังคมของเด็กปฐมวัยควรมุ่งให้เด็กรู้จักคำนึงถึงผู้อื่น (Considerate) การที่เด็กคำนึงถึงผู้อื่นได้นั้นมิได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่เกิดเพราะการเรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับบุคคลรอบด้าน เด็กเรียนรู้ว่าผู้อื่นมีอารมณ์และความรู้สึกตลอดจนรู้ว่า การกระทำของตนมีผลต่อผู้อื่น นอกจากนี้ควรให้ความสนใจกับพฤติกรรมที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของเด็กอย่างมาก คือพฤติกรรมช่วยเหลือเป็นพื้นฐานของการพัฒนาพฤติกรรมต่าง ๆ รวมทั้งการเข้าสังคม (Prosocial Behavior) เด็กที่ชอบช่วยเหลือผู้อื่นมักจะได้รับการช่วยเหลือจากเพื่อน ๆ เป็นเด็กที่ไวต่อการรับรู้ถึงความต้องการของผู้อื่น เด็กเหล่านี้มีโอกาสนี้จะคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางลงเนื่องจากมีความพยายามที่จะเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่น ทำให้นึกถึงตัวเองน้อยลง พฤติกรรมช่วยเหลือนี้แสดงถึงภาวะการเปลี่ยนแปลงจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางไปสู่การยึดสังคมเป็นศูนย์กลาง และนำไปสู่การรู้จักการช่วยเหลือผู้อื่นยามทุกข์ยาก (Walsh. 1980 : 5 - 6) การช่วยเหลือมีความสัมพันธ์กับการเป็นที่ยอมรับของเพื่อน (Ladd and Oden. 1979 : 402 - 408) บัคเลย์ ซีเกล และเนส (Buckley Siegel and Ness. 1979 : 329 - 330) ได้ศึกษาพบว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลางและพฤติกรรมช่วยเหลือจะสัมพันธ์กัน โดยที่เด็กที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจะมีการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางน้อยและมีพฤติกรรมช่วยเหลือมาก และศุภกุล เกียรติสุนทร (2532 : 59 - 62) ศึกษา

พบว่าพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับการยอมรับของเพื่อน ทั้งนี้เพราะการรู้จักช่วยเพื่อนจะทำให้เด็กได้รับความชอบพอ และได้รับการแสดงตอบที่ดีจากเพื่อน ซึ่งจะเป็นแรงเสริมให้เด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นต่อไป อย่างไรก็ตามก่อนที่เด็กจะรู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น เด็กควรต้องรู้จักช่วยตนเองก่อน เพราะการช่วยตนเองได้ทำให้เกิดความมั่นใจและภาคภูมิใจในความสามารถของตน เมื่อพบว่าใครทำสิ่งใดไม่ได้ก็อยากช่วยทำให้ การรู้จักช่วยผู้อื่นจึงเป็นความสามารถที่มีพื้นฐานมาจากการรู้จักช่วยตนเองของเด็ก (เนงลักษณ์ สีนสืบผล และละออ ชุตติกร. 2526 : 197)

ในการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือแก่เด็กปฐมวัย สามารถส่งเสริมด้วยกิจกรรมต่าง ๆ แบบดูว์รา (Bandura) เสนอแนะว่าการให้เด็กเห็นแบบอย่างที่ดี การแก้ปัญหา การเสริมแรง และการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้ และเห็นคุณค่าของการช่วยเหลือยิ่งขึ้น (Bandura. 1977 : 22 - 27) บาร์-ทาล ราวีฟ และโกลด์เบอร์ก (Bar-Tal, Raviv and Goldberg. 1982 : 396 - 402) ได้ศึกษาพบว่า ในช่วงกิจกรรมการเล่นอย่างอิสระ เด็กจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือในสถานการณ์ที่เป็นการเล่นแบบสร้างจินตนาการน้อยลง แต่แสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือจริง ๆ มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับคิงและคนอื่น ๆ (King and others. 1982 : 143 - 149) ซึ่งได้ศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือ พบว่าเด็กหญิงที่มีอายุสูงกว่าจะตอบสนองความต้องการของบุคคลที่ต้องการความช่วยเหลือได้รวดเร็วกว่าเด็กชายหรือเด็กหญิงที่มีอายุน้อยกว่า

พัฒนาการด้านสังคมเริ่มต้นมาจากครอบครัว ครอบครัวนับว่าเป็นสถาบันทางสังคม หรือสิ่งแวดล้อมเบื้องต้น บิดามารดา หรือผู้ปกครองเป็นผู้ที่มีบทบาทในการวางพื้นฐานชีวิต และให้ประสบการณ์ในทุก ๆ ด้านแก่เด็ก (นิคม ทาแดง. 2527 : 86) บิดา มารดา หรือผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อการพัฒนาสังคมของเด็กมากเพราะเป็นต้นแบบที่สำคัญที่สุดที่จะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่ถูกต้อง (นิภา ทองไทย. 2525 : 15) แม้ว่าเด็กจะได้รับการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อเสริมพัฒนาการจากทางโรงเรียน แต่ระยะเวลาส่วนใหญ่ของเด็กอยู่ที่บ้าน (อัมพร โอตระกูล. 2522 : 87) บ้านจึงเป็นแหล่งที่สำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะพัฒนาการด้านสังคม พ่อแม่ และครูจึงควรร่วมมือกันเพื่อให้เด็กพัฒนาด้านต่าง ๆ อย่าง

เต็มศักยภาพ อย่างสอดคล้องกัน นอกจากนี้ผู้ปกครองควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กอย่างถูกต้องเหมาะสม เพราะถ้าผู้ปกครองที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับเด็กอย่างถูกต้องย่อมทำให้การพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีคุณภาพ การใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองแบบสื่อสารสองทางโดยให้ผู้ปกครองได้พูดคุยสนทนา และทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเด็ก นอกจากจะช่วยให้เด็กได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลินแล้ว ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้แสดงความรักความเอาใจใส่ และได้ทราบถึงความรู้สึกนึกคิดของเด็กจากการสนทนาหรือซักถามขณะทำกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ผู้ปกครองยังมีโอกาสได้ส่งข้อมูลย้อนกลับมายังโรงเรียนนับว่าเป็นกระบวนการที่มีประสิทธิภาพ ร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน ดังที่ กานต์ รัตนพันธ์ (2532 : 67) พบว่า การใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองแบบสื่อสารสองทาง จะทำให้เด็กมีพัฒนาการด้านภาษาดีขึ้น และนิตินันท์ วิธิชลชัย (2535 : 86) ได้ศึกษาพบว่า การใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองโดยใช้กิจกรรมการเล่น ทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง และมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น ดังนั้นการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองโดยให้ผู้ปกครองทำกิจกรรมในลักษณะช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างแม่และเด็กในชุด "ร่วมแรง ร่วมใจ สายใยผูกพัน" จะช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจเด็กได้ดี ซึ่งจะเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น

จากสภาพปัญหา และงานวิจัยต่าง ๆ ที่ปรากฏ ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้ ว่าจะมีพฤติกรรมการช่วยเหลือสูงกว่าเด็กที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมโดยอิสระในชีวิตประจำวันหรือไม่ ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางสำหรับผู้ปกครอง และครูในการส่งเสริมด้านการช่วยเหลือแก่เด็กอย่างเต็มที่ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือ ก่อนและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือ ก่อนและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่ในการส่งเสริมด้านการช่วยเหลือแก่เด็กปฐมวัย ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการปรับตัว และพัฒนาบุคลิกภาพแก่เด็กปฐมวัย ตลอดจนเป็นแนวทางในการอบรมเลี้ยงดูเด็กโดยการร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียนต่อไป

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนอนุบาลลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 6 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 260 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนอนุบาลลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอเมือง จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

3.1 แบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

3.2 ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองชื่อ "ร่วมแรง ร่วมใจ สายใยผูกพัน"

4. ตัวแปรที่ศึกษา

4.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองชื่อ "ร่วมแรง ร่วมใจ สายใยผูกพัน"

4.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการช่วยเหลือ

4.2.1 การช่วยเหลือตนเอง

4.2.2 การช่วยเหลือผู้อื่น

5. ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง

การศึกษาค้นคว้าทำการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ของปีการศึกษา 2536 ทำการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน ตั้งแต่วันจันทร์ถึงวันศุกร์

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. เด็กปฐมวัย หมายถึง เด็กที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนอนุบาลลำปาง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำปาง
2. ผู้ปกครอง หมายถึง พ่อแม่ ญาติ หรือผู้ให้การอบรมเลี้ยงดู และรับผิดชอบเด็กที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนอนุบาลลำปาง สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาอำเภอเมืองลำปาง
3. ชุดความรู้แก่ผู้ปกครอง หมายถึง เอกสารสำหรับให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการส่งเสริมพัฒนาการเด็กทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และเน้นการสื่อความหมายอย่างมีประสิทธิภาพซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น เอกสารนี้ชื่อว่า "ร่วมแรง ร่วมใจ สบายใจผูกพัน" มีลักษณะเป็นแผ่นปลิวซึ่งเสนอแนะกิจกรรมเป็นแนวทางสำหรับผู้ปกครองในการทำกิจกรรมร่วมกับเด็ก รวม 40 ชุด แต่ละชุดมี 3 องค์ประกอบดังนี้
 - 3.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย โดยเน้นการพัฒนาเด็กรอบด้านทั้งด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา
 - 3.2 กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือที่ผู้ปกครองร่วมทำกับเด็ก
 - 3.3 บันทึกการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กโดยผู้ปกครอง ซึ่งเป็นข้อมูลย้อนกลับมายังครู
4. พฤติกรรมการช่วยเหลือ หมายถึง ความสามารถของเด็กในการทำให้ตนเองและผู้อื่นเกิดความพึงพอใจในผลของการกระทำซึ่งเป็นผลดี มีประโยชน์ บังเกิดความสุขสบายใจ หรือความสำเร็จ (Psychological Abstract. 1987 : 450)
 - 4.1 การช่วยเหลือตนเอง หมายถึง ความสามารถของเด็กในการทำกิจวัตรประจำวันด้วยตนเอง เช่น รับประทานอาหาร การนอน การขับถ่าย การแต่งตัว การรักษาความสะอาดของร่างกาย และเครื่องใช้ รวมทั้งการรู้จักระวังตนเองให้ปลอดภัย
 - 4.2 การช่วยเหลือผู้อื่น หมายถึง ความสามารถของเด็กในการกระทำร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้ผู้อื่นได้รับผลดี ได้รับประโยชน์ บังเกิดความสุขสบายใจ หรือเป็นไปตามความมุ่งหมายซึ่งมีหลายด้านดังนี้

4.2.1 การแบ่งปันสิ่งของ หมายถึง การที่เด็กแบ่ง หรือให้ยืมสิ่งของที่เป็นของตนเอง หรือสิ่งของที่ตนครอบครองอยู่ เช่น ของกิน ของใช้ ของเล่น ฯลฯ ให้เพื่อนไปส่วนหนึ่งหรือบางส่วน

4.2.2 การให้สิ่งของ หมายถึง การที่เด็กให้สิ่งของที่เป็นของตนเองหรือสิ่งของที่ตนครอบครองอยู่ เช่น ของกิน ของใช้ ฯลฯ ให้เพื่อนไปทั้งหมด

4.2.3 การช่วยทำกิจกรรม หมายถึง การที่เด็กเข้าไปร่วมทำกิจกรรมที่ผู้อื่นกำลังทำอยู่ เช่น ตักน้ำ หยิบของ ฯลฯ เพื่อสนองความต้องการและความตั้งใจของผู้อื่น

4.2.4 การปลอบใจ หมายถึง การที่เด็กใช้วาจาเพื่อให้ผู้อื่นเข้าใจกัน หรือมีความรู้สึกที่ดีต่อกัน

ในการศึกษาครั้งนี้พฤติกรรมการช่วยเหลือวัดได้โดยใช้แบบทดสอบที่ปรับจากแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของ รัตนวดี รอดภิรมย์ (2533) และดำเนินการทดสอบโดยผู้วิจัย

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยแยกตามหัวข้อดังต่อไปนี้

1. เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม และพฤติกรรม
การช่วยเหลือ
 - 1.1 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย
 - 1.1.1 ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมทางสังคม
 - 1.1.2 พัฒนาการ และทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม
 - 1.1.3 รูปแบบของพฤติกรรมเข้าสังคม
 - 1.1.4 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 3 - 6 ปี
 - 1.2 พฤติกรรมการช่วยเหลือ
 - 1.2.1 ความหมาย และความสำคัญของพฤติกรรมการช่วยเหลือ
 - 1.2.2 ลักษณะ และการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ
 - 1.2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ
- 2 เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
 - 2.1 ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
 - 2.2 ความสำคัญของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
 - 2.3 บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย
 - 2.4 ธรรมชาติ และจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
 - 2.5 ธรรมชาติ และจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่
 - 2.6 การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับระบบของการสื่อสาร
 - 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมทางสังคม และพฤติกรรมช่วยเหลือ

1. พฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

1.1 ความหมาย และความสำคัญของพฤติกรรมทางสังคม

กู๊ด (Good. 1965 : 314) ได้ให้ความหมายพฤติกรรมทางสังคมไว้ว่า เป็นการแสดงออกที่แตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลซึ่งเป็นสมาชิกของสังคม หรือเป็นการแสดงออกของกลุ่มบุคคล

อิงลิช (English. 1958 : 508) ให้ความหมายของพฤติกรรมทางสังคมว่า เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกเนื่องจากได้รับอิทธิพลจากพฤติกรรมของกลุ่มบุคคลอื่น หรือพฤติกรรมที่แสดงออกโดยได้รับการควบคุมจากองค์กรทางสังคมที่มีการจัดรูปแบบแล้ว เช่น ครอบครัว โรงเรียน เป็นต้น

สรุปได้ว่า พฤติกรรมทางสังคม หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของบุคคลในสังคมซึ่งได้รับอิทธิพลจากองค์กรทางสังคม

1.2 พัฒนาการและทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม

เบรคเคนริดจ์ และวินเซนต์ (Breckenridge and Vincent. 1968 : 101) ให้ความหมายว่า พัฒนาการ หมายถึง การโตมา และการเพิ่มสมรรถภาพของบุคคลทำให้การทำงานที่ต่าง ๆ รุดหน้าไปจากเดิม

วัตสัน (Watson. 1973 : 248) ให้ความหมายของพัฒนาการว่า หมายถึง การเปลี่ยนแปลงลักษณะ หรือการทำงานที่รวมไปถึงการเจริญงอกงาม (Growth) และเสื่อมถอย (Decline) พัฒนาการทุกชนิดจะต้องมีการเจริญงอกงามเป็นพื้นฐาน

ตามความเห็นของนักจิตวิทยาสรุปได้ว่า พัฒนาการ หมายถึง การเปลี่ยนแปลงในด้านคุณภาพของการทำงานที่ต่าง ๆ ของบุคคล ซึ่งรวมไปถึงการเจริญงอกงาม และการเสื่อมถอย พัฒนาการทางสังคมของเด็กมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมีแบบแผนตามลำดับขั้นดังทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม ต่อไปนี้

ทฤษฎีพัฒนาการทางสังคมของอีริคสัน (Erikson Theory of Development)

อีริกสัน (Erikson) กล่าวว่าบุคลิกภาพมนุษย์จะพัฒนาได้ดี หรือไม่ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ในแต่ละช่วงอายุ ถ้าเด็กได้รับการตอบสนองอย่างเต็มที่ จะมีบุคลิกภาพดี และพร้อมที่จะพัฒนาต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ ในช่วงปฐมวัยพัฒนาการทางสังคมมีดังนี้

1. ขึ้นความไว้วางใจ หรือไม่ไว้วางใจ (Trust VS. Mistrust)

เริ่มตั้งแต่วัยทารก ถ้าเด็กวัยทารกได้รับความรัก ความเอาใจใส่ การสัมผัสที่อ่อนโยน และความสัมพันธ์ใกล้ชิดขณะให้อาหารมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อความรู้สึกไว้วางใจในบุคคลและสภาพแวดล้อม ความรู้สึกนี้จะฝังแน่น และมีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพในขั้นต่อไป

2. ความสามารถในการทำอะไรด้วยตนเอง หรือความไม่แน่ใจสงสัย

(Autonomy VS. Shame and Doubt) เกิดขึ้นในระยะปฐมวัยตอนต้น เด็กชอบทดลองสิ่งต่าง ๆ รอบตัวเอง เด็กเรียนรู้ว่าสิ่งใดตนทำได้หรือไม่ได้ เด็กเริ่มพัฒนาการควบคุมตนเอง (Self Control) และความภาคภูมิใจในตนเอง (Self Esteem) ซึ่งอาจจะนำไปสู่ความต้องการทำสิ่งต่าง ๆ โดยอิสระ เด็กที่ถูกควบคุมบังคับมากเกินไป และเกิดความสงสัยไม่แน่ใจในความสามารถของตนเอง มีความอายที่จะคิด หรือทำสิ่งต่าง ๆ มีความอายในสิ่งที่ตนเองมีความรู้สึกเหล่านี้สืบเนื่องมาจากการขั้นแรกคือความไว้วางใจ

3. การริเริ่มความละอาย (Initiative VS. Guilt) เกิดขึ้น

ในช่วงปฐมวัยตอนปลาย เด็กที่มีพื้นฐานที่ดีมาแต่ต้น คือมีความไว้วางใจ และทำอะไรด้วยตนเอง จะกล้าริเริ่มทำสิ่งใหม่ สามารถทำอะไรหรือไปไหนตามความอยากรู้อยากเห็นของตน แสวงหาสิ่งใหม่อยู่เสมอไม่ว่าจะเป็นไปในรูปของการกระทำ หรือความคิดค้น ในทางตรงข้าม เด็กที่ถูกห้ามปราม และควบคุมอย่างเข้มงวดจะไม่กล้าริเริ่มทำสิ่งใดและรู้สึกละอายใจ รู้สึกเหมือนตนเองเป็นฝ่ายผิดตลอดเวลา การห้ามปรามเด็กอยู่เสมอจะบั่นทอนการริเริ่มของเด็กอย่างมากมาย (Gage and Berliner. 1984 : 123 ; citing Erikson. 1963 : 48)

ตามทฤษฎีของอีริกสัน (Erikson Theory) พัฒนาการทางสังคมขึ้นอยู่กับได้รับการตอบสนองความต้องการด้านการอบรมเลี้ยงดูด้วยความรักความเอาใจใส่ และการจัดสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมตามลำดับขั้นพัฒนาการในแต่ละช่วงอายุ โดยเฉพาะในช่วง 3 - 6 ปี ควรมีการส่งเสริมให้เด็กได้รับความพึงพอใจ และมีพฤติกรรมที่สังคมยอมรับมากที่สุด

1.3 รูปแบบของพฤติกรรมที่เข้ากับสังคม

เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1964 : 274 - 275) ได้กล่าวถึงรูปแบบพฤติกรรมทางสังคมไว้ดังนี้

1. การร่วมมือ (Cooperative) เด็กเรียนรู้ที่จะเล่น หรือทำงานร่วมกับคนอื่น ยิ่งเด็กได้มีโอกาสทำกิจกรรมมาก ก็เรียนรู้ที่จะร่วมมือทำกิจกรรมมากยิ่งขึ้น
2. การแข่งขัน (Rivalry) การแข่งขันอาจเป็นการกระตุ้นให้เด็กเพิ่มความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมได้มาก แต่ถ้ารุนแรงจนเป็นสาเหตุให้เกิดการทะเลาะวิวาท และโอ้อวด จะทำให้เด็กลดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคมลง
3. ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ (Generosity) แสดงออกมาในรูปของการแบ่งปันสิ่งของ เป็นการช่วยสังคมยอมรับตนเอง
4. ความต้องการเป็นที่ยอมรับของสังคม (Desire For Social Approval) ความต้องการนี้จะกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวัง
5. ความเห็นอกเห็นใจ (Sympathy) เมื่อเด็กได้พบประสบการณ์ที่เกิดความทุกข์ยาก เด็กจะรู้สึกเห็นอกเห็นใจผู้อื่น โดยแสดงออกมาในรูปของการบอกละอาย
6. เอาใจเขามาใส่ใจเรา (Empathy) เด็กจะพัฒนาความสามารถนี้เมื่อเด็กเข้าใจสีหน้า และการแสดงออกของผู้อื่น
7. การพึ่งพาอาศัย (Dependency) เด็กต้องการให้ผู้อื่นช่วยเหลือ และให้ความสนใจ รักใคร่ จะกระตุ้นให้เด็กประพฤติในทางที่สังคมยอมรับ
8. ความเป็นเพื่อน (Friendliness) เด็กจะแสดงความเป็นเพื่อน โดยการต้องการที่จะทำอะไรร่วมกับคนอื่น
9. การไม่เห็นแก่ตัว (Unselfishness) เด็กจะแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน และทำสิ่งต่าง ๆ ให้การช่วยเหลือเพื่อน
10. การเลียนแบบ (Imitation) เด็กชอบเลียนแบบบุคคลที่เขาเห็นว่าเด็กอาจเลียนแบบขณะเล่นรวมกลุ่ม
11. ความผูกพัน (Attachment Behavior) เมื่อเด็กได้รับความรัก ความอบอุ่นจากพ่อแม่ เด็กก็จะถ่ายทอดความรู้สึกนั้นไปยังบุคคลอื่น และเรียนรู้ความมีมิตรภาพกับคนอื่น

1.4 พฤติกรรมทางสังคมของเด็กวัย 3 - 6 ขวบ

พฤติกรรมที่เกิดขึ้นในระยะปฐมวัยล้วนเป็นผลมาจากประสบการณ์จากการที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลในครอบครัว และขยายไปสู่บุคคลนอกครอบครัว จากการศึกษาของ เฮอร์ล็อก (Hurlock. 1964 : 338) พบว่าทัศนคติและพฤติกรรมทางสังคมที่ปรากฏในช่วงวัยนี้ คือ การต่อต้าน การก้าวร้าว การทะเลาะวิวาท การแข่งขันชิงดี การร่วมมือ การเป็นผู้นำ การเป็นผู้ตาม การมีใจกว้างขวาง การเป็นที่ยอมรับของสังคม การเห็นอกเห็นใจ และพฤติกรรมเหล่านี้มีส่วนสำคัญต่อบุคลิกภาพ เฮอร์ล็อก ได้แบ่งประเภทพฤติกรรมของเด็กตามความคาดหวังของสังคมเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. พฤติกรรมที่พึงประสงค์ (พฤติกรรมที่สังคมยอมรับ) หมายถึง พฤติกรรมที่เมื่อเด็กทำไปแล้ว สร้างความพอใจ เป็นที่นิยมชมชอบแก่ตัวเอง และผู้อื่น ประกอบด้วยรายพฤติกรรมดังนี้

1.1 การร่วมมือ ได้แก่ การที่เด็กเรียนรู้ที่จะเล่น หรือทำงานร่วมกับคนอื่น โดยเด็กที่มีโอกาสทำกิจกรรมร่วมกับคนอื่น ๆ มากเพียงใดจะเรียนรู้ที่จะให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมมากขึ้นเพียงนั้น

1.2 การยอมรับจากสังคม จะกระตุ้นให้เด็กมีพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวัง

1.3 ความเป็นเพื่อน เด็กจะแสดงออกถึงความเป็นเพื่อนด้วยการเล่นด้วย คุยด้วย และการแสดงความรักใคร่ต่อผู้อื่น

1.4 การเป็นผู้นำ เด็กที่มีลักษณะเป็นผู้นำในวัยนี้มักเป็นผู้ที่มีรูปร่างสูงใหญ่ มีสติปัญญาสูงกว่า และอายุมากกว่าคนอื่น ๆ ทำให้สามารถออกความคิดเห็น และแนะนำการเล่นแก่เด็กอื่น ๆ ซึ่งมักยินดีที่จะทำตาม

1.5 ความไม่เห็นแก่ตัว ได้แก่ การที่เด็กแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน และให้ความช่วยเหลือเพื่อน เด็กที่เคยได้รับการฝึกให้แบ่งปันสิ่งของที่ตนเองมีให้ผู้อื่น จะไม่หวงของ เข้าใจผู้อื่น และช่วยเหลือผู้อื่น

1.6 การเลียนแบบ ได้แก่ การที่เด็กเลียนแบบพฤติกรรมของบุคคลอื่นที่เขาเห็นว่าสามารถเลียนแบบได้ในขณะเล่นเป็นกลุ่มได้

1.7 การแข่งขัน อาจเป็นเครื่องมือกระตุ้นให้เด็กเพิ่มความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม แต่ก็เป็สาเหตุให้เกิดการทะเลาะ หรือพุดทับถมกันจะทำให้เด็กลดความสามารถในการอยู่ร่วมกันในสังคม

2. พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ หมายถึง พฤติกรรมที่เด็กทำไปแล้วสร้างความเดือดร้อน และความไม่พอใจให้แก่ตนเอง และผู้อื่น ดังพฤติกรรมต่อไปนี้

2.1 ความก้าวร้าว เป็นปฏิกิริยาตอบสนองต่อความไม่สมหวัง เด็กจะแสดงความก้าวร้าวรุกรานออกมาด้วยคำพูดมากกว่าการใช้กำลังต่อสู้กัน เด็กที่ไม่มีใครชอบจะเรียกร้องความเอาใจใส่จากคนอื่นด้วยการหาเรื่องรังแกเพื่อน ๆ ด้วยกำลัง หรือคำพูด

2.2 การทะเลาะวิวาท เกิดขึ้นเพราะเด็กยังขาดประสบการณ์ในการเล่นกับเพื่อนเมื่อขัดใจกันเรื่องของการเล่นอาจมีการแย่งของกัน จะร้องไห้หรือทุบตี เมื่อเด็กโตขึ้นจะรู้จักปรับตัวในสังคมดีขึ้นทำให้ลดการทะเลาะกันบ่อย และรุนแรงลง

2.3 การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง เด็กมีแนวโน้มที่จะคิด และพุดเกี่ยวกับเรื่องของตัวเอง

2.4 การใช้อำนาจเหนือคนอื่น พบได้ในเด็กที่ชอบท้าตัวเป็นนาย พุดชมผู้อื่นอื่น

2.5 การขี้แย และรังแก หรือล้อเลียนให้ผู้อื่นไม่ไหวหรืออับอาย

2.6 พฤติกรรมปฏิเสธ โดยเด็กจะแสดงคำพุด อารมณ์ และวาจาทำทางในการปฏิเสธไม่ให้ความช่วยเหลือหรือยอมรับความช่วยเหลือจากผู้อื่น

พฤติกรรมที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ของเด็กปฐมวัยเหล่านี้ขึ้นอยู่กับการเรียนรู้จากสิ่งทีแวดล้อมรอบตัวเด็ก ความเข้าใจตามขั้นตอนการของเด็ก ความใกล้ชิด และการเปิดโอกาสให้เด็กมีทักษะ หรือลักษณะนิสัยที่ดี ตลอดจนการได้เห็นแบบอย่างที่ดี (นวรรตน์ วัฒนานนท์. 2527 : 32) หากสภาพแวดล้อมทางบ้านไม่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาด้านสังคม เด็กจะมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ซึ่งจะทำให้เด็กไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมและบุคคลอื่นได้ ดังนั้นจึงควรช่วยส่งเสริมพฤติกรรมอันเป็นที่พึงปรารถนาของสังคมแก่เด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวในสังคมอย่างมีความสุขต่อไป

2. พฤติกรรมกรช่วยเหลือ

2.1 ความหมายและความสำคัญของพฤติกรรมกรช่วยเหลือ

ศุภกุล เกียรติสุนทร (2532 : 5 - 6) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมกรช่วยเหลือว่า หมายถึง การที่เด็กให้ความช่วยเหลือเพื่อนด้วยวิธีการดังต่อไปนี้

1. การแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อน หมายถึง การที่เด็กแบ่งปัน หรือยืมสิ่งของที่เป็นของตนเองเพื่อให้เพื่อนไปส่วนหนึ่ง หรือบางส่วนโดยที่สิ่งของนั้นเป็นของกินของใช้ ของเล่น หรืออื่น ๆ ในรูปของวัตถุ
2. การให้สิ่งของแก่เพื่อน หมายถึง การที่เด็กให้สิ่งของที่เป็นของตนเองแก่เพื่อนทั้งหมด โดยที่สิ่งของนั้นจะเป็นของกิน ของใช้ ของเล่น หรืออื่น ๆ ในรูปวัตถุ
3. การช่วยเหลือเพื่อน หมายถึง การที่เด็กใช้คำพูดและ/หรือการกระทำในการช่วยบรรเทาความต้องการที่ไม่เกี่ยวข้องกับทางอารมณ์ให้แก่เพื่อน
4. การปลอบใจเพื่อน หมายถึง การที่เด็กใช้คำพูดและ/หรือการกระทำในการช่วยบรรเทาความต้องการที่เกี่ยวข้องกับทางอารมณ์ให้แก่เพื่อน

บาร์ - ทาล ราวีฟ และโกลด์เบิร์ก (Bar - Tal , Raviv and Goldberg. 1982 : 396 - 402) ได้แยกประเภทของพฤติกรรมกรช่วยเหลือออกตามลักษณะต่าง ๆ ดังนี้

1. รูปแบบของการช่วยเหลือ ประกอบด้วย การแบ่งปัน การให้การช่วยเหลือ และการปลอบใจ
2. สภาพของการช่วยเหลือประกอบด้วย การช่วยเหลือที่เด็กริเริ่มเอง การช่วยเหลือที่เด็กทำตามคำร้องขอของผู้อื่น และการช่วยเหลือที่เด็กทำเลียนแบบจากผู้อื่น
3. เจเนอไซของการช่วยเหลือประกอบด้วย การช่วยเหลือโดยไม่หวังผลตอบแทนทางสังคม การช่วยเหลือโดยหวังผลตอบแทนเป็นสิ่งของ และการช่วยเหลือเพราะได้รับการขู่บังคับ

2.2 ลักษณะและการส่งเสริมพฤติกรรมกรช่วยเหลือ

ครอบครัวเป็นสถาบันที่มีความสำคัญอันดับแรกที่มีส่วนช่วยในการเสริมสร้างพฤติกรรมทางสังคมของเด็ก การช่วยเหลือนับว่าเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่จะช่วยให้เด็กสามารถปรับตัว

เข้ากับสังคมได้ ทั้งนี้บิดามารดา หรือผู้ปกครองเป็นบุคคลสำคัญในการที่จะช่วยส่งเสริมพฤติกรรม การช่วยเหลือของเด็กดังนี้

1. การให้ความรัก และความอบอุ่น ผู้ปกครองซึ่งปฏิบัติต่อลูกด้วยความรัก ทะนุถนอม และส่งเสริมความก้าวหน้าของลูก จะช่วยให้ลูกเป็นคนที่รู้จักช่วยเหลือ และคิดถึงผู้อื่น (Bee. 1985 : 401 ; citing Zahn - Waxler, Radke - Yarrow and King. 1979) ลักษณะดังกล่าวสะท้อนถึงความผูกพันที่มั่นคงระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง หรือแสดงถึงการที่ อารมณ์ดี จากการวิจัยพบว่าผู้ใหญ่มักจะแสดงพฤติกรรมการช่วยเหลือคนที่ตกทุกข์ได้เมื่ออยู่ในอารมณ์ดี เด็กปฐมวัยก็คงเช่นเดียวกัน นอกจากผู้ปกครองแล้วครูสามารถจะช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมช่วยเหลือ โดยการรับฟังเด็กด้วยความตั้งใจ คอยส่งเสริม และสนับสนุนเมื่อเด็ก แสดงพฤติกรรม การช่วยเหลือ (Bee. 1985 : 401 ; citing Staub. 1971)

2. การอธิบาย และให้กฎเกณฑ์การอธิบายเหตุผล หรือให้เด็กรู้ว่า กฎเกณฑ์และมาตรฐานของสังคมเป็นอย่างไร เช่น เด็กอายุสองขวบ คนหนึ่งต้องการจะเล่นกับ เพื่อนวัยเดียวกันที่อารมณ์ไม่ดีแม่ของเด็กจึงอธิบายว่า วันนี้เพื่อนเศร้า และไม่สบาย เด็กมองไปที่ เพื่อนอย่างเข้าใจ และเดินเข้าไปหา แล้วลูบแขน พร้อมทั้งส่งของเล่นของเขาให้เพื่อน (Bee. 1985 : 401 ; citing Zahn - Waxler, Radke - Yarrow and King. 1979 : 321 - 322) นอกจากนี้ยังพบว่าแม่ที่อธิบายถึงสาเหตุอันจะเกิดขึ้นจากกระทำของลูก และตั้ง กฎเกณฑ์อย่างชัดเจน ช่วยให้เด็กเหล่านี้เป็นผู้ที่มีปฏิริยาต่อคนอื่นอันดีมีมิตร ให้ความช่วยเหลือ หรือ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น เช่น แม่บอกกับลูกว่าถ้าลูกตีเพื่อน เพื่อนจะตีลูก ลูกต้องไม่ตีเพื่อน หรือ คนอื่น การให้เหตุผลเกี่ยวกับการปฏิบัติตัวอย่างเมตตากรุณาจะทำให้เด็กมีปฏิริยาที่เต็มไปด้วยความ กรุณา และช่วยเหลือผู้อื่น (Bee. 1985 : 401 ; citing Grusec and Armason. 1982) ผู้ปกครองส่วนใหญ่ใช้เวลาอย่างมากที่จะบอกแก่เด็กว่า อย่าทำสิ่งนั้นสิ่งนี้ งานวิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า สิ่งสำคัญก็คือต้องบอกแก่เด็กว่าทำไมเขาจึงไม่ควรทำ ถ้าทำการกระทำของเขา จะกระทบกระเทือนคนอื่นอย่างไร ซึ่งสำคัญเท่า ๆ กับการกำหนดเอากฎเกณฑ์ หรือแนวทางที่ควร ปฏิบัติ เช่น ควรแบ่งปันสิ่งของของตนแก่คนอื่นที่มีน้อยกว่า

3. การให้เด็กรู้จักช่วยเหลือทำสิ่งต่าง ๆ ได้แก่ การอบรมให้เด็กรู้จัก ช่วยเหลือคนอื่นทั้งในบ้าน และในโรงเรียนตั้งแต่เด็ก เช่น ช่วยทำกับข้าว ดูแลสัตว์เลี้ยง บริจาคของเล่นแก่โรงพยาบาลและคนจน ช่วยเหลือเพื่อนบ้าน สอนให้เด็กเล่นเกม ซึ่งเป็น

การสอนให้เด็กรู้จักช่วยเหลือและแบ่งปันเพื่อน (Bee, 1985 : 401 ; citing Staub, 1979)

4. การเป็นแบบอย่างทางความคิด และพฤติกรรมที่แสดงให้เห็นถึงความมีน้ำใจการแสดงด้วยการกระทำให้เด็กเห็นถึงความคิด ความกรุณา ความช่วยเหลือเป็นสิ่งสำคัญ ถ้ามีความขัดแย้งระหว่างสิ่งที่ผู้ใหญ่พูด และสิ่งที่ผู้ใหญ่ทำ เด็กจะเลียนแบบการกระทำของผู้ใหญ่ (Bee, 1985 : 401 ; citing Grusec and Armason, 1982) ดังนั้นการกำหนดกฎเกณฑ์ หรือแนวทางอย่างชัดเจนก็จะช่วยให้พฤติกรรมของเด็กดีขึ้น ทั้งนี้ผู้ใหญ่ควรแสดงพฤติกรรมตามที่ได้สอนเด็กไว้

พฤติกรรมการช่วยเหลือที่กล่าวมาถือว่าเป็นพฤติกรรมปฏิสัมพันธ์เชิงบวกอย่างหนึ่งซึ่งสามารถจะพัฒนา หรือส่งเสริมให้เกิดขึ้นได้ด้วยการให้ความรัก ความอบอุ่น ชื่นชม ให้เหตุผลแก่เด็ก และสนับสนุนให้เด็กมีประสบการณ์ในการช่วยเหลือ ตลอดจนเป็นตัวอย่างในด้านการกระทำ

2.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการช่วยเหลือ

บัคเลย์ ซีเกล และเนส (Buckley, Siegel and Ness, 1977 : 329 - 330) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการยึดตนเป็นศูนย์กลาง ความเห็นอกเห็นใจ และพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กอายุ 3 ปี 6 เดือน ถึง 8 ปี 11 เดือน จำนวน 41 คน โดยพัฒนาแบบวัดการยึดตนเป็นศูนย์กลางของเพียเจต์ โดยให้เด็กหมุนหุ่นพลาสติกให้ผู้อื่นเห็นเหมือนกับที่เขาเห็นในแบบ และพัฒนาเครื่องมือของ บอร์ค (Borke) ในปี 1975 มาทดสอบเพื่อวัดความเห็นอกเห็นใจ จากนั้นสร้างสถานการณ์ในการวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือ การแบ่งปัน ผลการศึกษาพบว่า การยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง และพฤติกรรมการช่วยเหลือจะสัมพันธ์กันโดยที่เด็กที่มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นจะมีการยึดตนเป็นศูนย์กลางน้อย และมีพฤติกรรมช่วยเหลือมาก

สมิท (Smith, 1977 : 87 - 88) ได้ศึกษาพฤติกรรมการเข้าสังคมกับการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กอายุ 3 - 7 ปี จำนวน 107 คน ใช้แบบทดสอบที่ปรับปรุงมาจากของ ฟลาวเวล และคนอื่น ๆ (Flavell and others) ในปี 1968 จำนวน 10 ฉบับ และเครื่องมือวัดการเข้าสังคมโดยพัฒนามาจากแบบวัดของ ยarrow และแวกเลอร์ (Yarrow and Waxler) ปี 1976 ผลปรากฏว่า พฤติกรรมการเข้าสังคมจะมี

ความสัมพันธ์กับการยึดตนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งบุคคลที่จะเข้าสังคมได้นั้น จะต้องมีความสัมพันธ์อันเป็นที่พึงปรารถนาของสังคม เช่น พฤติกรรมการเห็นอกเห็นใจ และการช่วยเหลือ

✓ศุภกุล เกียรติสุนทร (2532 : 58 - 66) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี จำนวน 34 คน การเก็บรวบรวมข้อมูลแยกเป็น 2 ส่วน คือ การเป็นที่ยอมรับของเพื่อน วัดโดยใช้เทคนิคทางสังคมมิติ (Sociometric Techniques) ส่วนพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยวัดจากการสังเกตพฤติกรรมเด็กครั้งละ 10 นาที 5 ครั้ง รวม 50 นาที ในการสังเกต จะใช้เวลาในช่วงกิจกรรมการเล่นอย่างอิสระ ในเวลาเช้า และบ่าย รวมทั้งเวลาพักช่วงเช้า ก่อนเข้าห้องเรียน พักกลางวัน และบ่ายก่อนกลับบ้าน ผลการศึกษาพบว่า การเป็นที่ยอมรับของเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการช่วยเหลือที่เกิดจากเด็กเป็นผู้ริเริ่มเอง และจากการวิจัยผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า เด็กจะเกิดพฤติกรรมการช่วยเหลือเมื่อมีการส่งเสริมโดยการจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่นบทบาทสมมติ การพินิจทวนเกี่ยวกับการช่วยเหลือ และการจัดกิจกรรมการเล่นที่เปิดโอกาสให้เด็กมีคู่ปฏิสัมพันธ์ หรือปฏิบัติสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อน เช่น การเล่นเกม การเล่นตามมุมเล่นต่าง ๆ

จากเอกสาร และงานวิจัยที่กล่าวมาจะเห็นได้ว่า พัฒนาการทางสังคม ในช่วงวัยต้นของเด็กมีความสำคัญมาก การที่เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลต่าง ๆ ในสังคม ได้รับการส่งเสริมอย่างเหมาะสม และมีตัวแบบที่ดีสำหรับเด็กทำให้เด็กได้มีโอกาสในการพัฒนาพฤติกรรมทางสังคม นอกจากนี้พบว่า เด็กที่แสดงพฤติกรรมทางบวก เช่น พฤติกรรมการช่วยเหลือ สามารถสร้างความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อน ตลอดจนได้รับการยอมรับจากเพื่อนเป็นอย่างดี ดังนั้น พฤติกรรมการช่วยเหลือนับเป็นพฤติกรรมที่ควรได้รับการส่งเสริมอย่างยิ่ง

เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

1. ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง (Parent Education) หมายถึงการให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สังคม อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา เป็นการทำความเข้าใจ และสร้างทัศนคติที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดู ตลอดจนบทบาทหน้าที่ในการร่วมมือกันพัฒนาเด็กโดยใช้สื่อต่าง ๆ และ สื่อมวลชนมีวัตถุประสงค์ที่สำคัญดังนี้

1. เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติ และความต้องการของเด็ก โดยอาศัยพื้นฐานความรู้ และทฤษฎีเกี่ยวกับจิตวิทยาของเด็ก (Child Psychology)
2. เพื่อให้สามารถส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ แก่เด็กอย่างถูกต้อง และสอดคล้องกับทางโรงเรียน (จันทนา ภาคบกข. 2531 : 1)

นิภา แก้วศรีงาม(2525 : 4 - 5) ได้ให้ความหมายของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองว่า เป็นการให้ความรู้เกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองถือเป็นกระบวนการทางสังคม (Socialization Education) ในการถ่ายทอดความรู้แก่บุคคลในสังคมให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสังคมทั้งในระบบการศึกษา และนอกระบบการศึกษา การให้การศึกษาดังกล่าวทั้งทางตรง และทางอ้อม เป็นการส่งเสริมให้บุคคลดำรงชีวิตที่ดี และเป็นไปตามที่สังคมต้องการ

จะเห็นได้ว่าการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็ก โดยให้เห็นความสำคัญของเด็กให้รู้ว่ามีอิทธิพลต่อเด็ก ตลอดจนรับรู้บทบาทหน้าที่ของตนในการพัฒนาเด็ก จะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของเด็กปฐมวัยเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดี และมีคุณภาพของสังคม

2. ความสำคัญของการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

โดยธรรมชาติ และทางจิตวิทยาอันแท้จริงแล้ว พ่อแม่ ตลอดจนผู้ปกครองเป็นผู้มีบทบาทอันสำคัญอย่างยิ่งในการให้ความรู้แก่เด็ก และผู้ปกครองเป็นบุคคลสำคัญในการอบรมเลี้ยงดูเด็กเพราะเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กมากที่สุด สามารถที่จะตอบสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก อันได้แก่ ความต้องการในการดำรงชีวิตอยู่ ความต้องการด้านความรัก และความอบอุ่น นอกจากนี้เด็กยังได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมภายในครอบครัว พัฒนาการทางบุคลิกภาพของเด็กจะเป็นไปอย่างไรย่อมขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูจากทางบ้านเป็นสำคัญ เมื่อคุณภาพของเด็กมีผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองเป็นอย่างมาก เช่นนี้ การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองจะช่วยพัฒนาเด็ก และช่วยลดปัญหาต่าง ๆ อันเกิดจากการขาดความรู้ และความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก (จันทนา ภาคบกข. 2531 : 4 - 5)

จะเห็นได้ว่าคุณภาพของเด็กขึ้นอยู่กับผู้ปกครอง หากผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับตัวเด็กจะสามารถส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านต่าง ๆ เพื่อให้เด็กเติบโตขึ้นมาเป็นคนที่มีบุคลิกภาพอันเป็นที่พึงประสงค์ของสังคม และดำเนินชีวิตในครอบครัวในวิถีทางที่ถูกต้องเหมาะสม

3. บทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย

มีผู้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็ก ไว้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่อันมีผลต่อแรงจูงใจให้สัมฤทธิ์ว่า พ่อแม่ควรเอาใจใส่ในผลงานของลูก ปฏิบัติตนอย่างสมเหตุสมผล สนใจในกิจกรรมต่าง ๆ แนะนำให้มีความตั้งใจ และอดทน เมื่อลูกประสบความสำเร็จควรแสดงความยินดีอย่างชัดเจน และการโอบกอดเป็นการให้รางวัลเมื่อทำได้ดี ตลอดจนมีบทบาทในการทำตัวเป็นเพื่อนที่ดี และคอยแนะนำส่งเสริมให้พัฒนาการทุก ๆ ด้านอย่างสมบูรณ์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2527 : 230 - 36)

จินตนา หมูผึ้ง (2522 : 25 - 29) กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ที่ควรปฏิบัติต่อเด็ก ดังนี้

1. พยายามสอนให้ช่วยตัวเอง และผู้อื่น ตลอดจนทำตัวให้เป็นประโยชน์

ต่อส่วนรวม

2. พยายามทำให้เด็กรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของครอบครัว
3. ฝึกให้ทำตามกฎเกณฑ์ง่าย ๆ ของครอบครัว และการฝึกปฏิบัติควรทำ

อย่างอบอุ่น

4. สังเกตความเปลี่ยนแปลงของเด็ก และให้ความช่วยเหลือเมื่อต้องการ
5. ควรใช้เวลาในการพูดคุยอย่างสนุกสนานกับเด็ก ซึ่งเป็นเวลาที่มีคุณค่าสำหรับเด็กอย่างยิ่ง

เด็กอย่างยิ่ง

วราภรณ์ รักวิชัย (2527 : 6 - 9) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กดังนี้

1. การเลี้ยงดูให้เติบโตขึ้นในสังคม โดยการตอบสนองความต้องการทั้งทางร่างกาย และจิตใจ
2. การอบรมระเบียบทางสังคมเบื้องต้น ได้แก่ การปลูกฝังคุณลักษณะ และ สุนิยัติดี การอบรมมารยาททางสังคม และทัศนคติที่ดีในการดำรงชีวิต เป็นต้น
3. การส่งเสริมความสนใจของเด็ก เด็กปฐมวัยมีความสนใจสิ่งแวดล้อมรอบตัว การตอบสนองความสนใจของเด็กจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการของเด็กได้อย่างสมบูรณ์ขึ้นโดยการ จัดเตรียมหนังสือนิทาน อุปกรณ์การเล่น อุปกรณ์ระบายสี การพาไปทัศนศึกษาเมื่อมีโอกาส

4. การส่งเสริมพัฒนาการทางสติปัญญาผู้ปกครองสามารถช่วยให้เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาขึ้นเต็มศักยภาพได้โดยการกระตุ้นให้เด็กคิด และแก้ปัญหา ฝึกการสังเกต ส่งเสริมความสนใจของเด็ก และให้โอกาสทำในสิ่งที่สนใจ ตลอดจนส่งเสริมทักษะทางภาษาเพื่อให้มีความพร้อมที่จะเรียนรู้ภาษาในระดับต่อไปได้โดยง่าย

5. การถ่ายทอดวัฒนธรรมทางสังคม เพื่อให้เด็กเห็นคุณค่า และยกย่องมรดกทางวัฒนธรรมไทย เพื่อรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของชาติสืบไป

นิกา แก้วศรีงาม (2525 : 26 -28) ได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ของพ่อแม่ และผู้ปกครอง ในการพัฒนาเด็กให้เป็นทรัพยากรที่มีค่าของสังคม ไว้ดังต่อไปนี้

1. บทบาทของพ่อแม่ตามหลักพุทธศาสนา ระเบียบปฏิบัติของชาวพุทธ ได้กำหนดให้พ่อแม่เป็นพี่เลี้ยง และให้คำแนะนำในการดำเนินชีวิตให้แก่เด็ก เพื่อให้เด็กมีความประพฤติดี และไม่ก่อปัญหาสังคม

2. บทบาทของพ่อแม่ตามหลักของกฎหมายแพ่ง และพาณิชย์ มาตรา 1564 บัญญัติไว้ว่า พ่อแม่จะต้องอุปการะเลี้ยงดู และให้การศึกษาตามควรตั้งแต่แรกเกิดถึง 20 ปี

3. บทบาทของพ่อแม่ตามหลักสังคมวิทยา ได้แก่ การดูแลฝึกหัดลูกของตนจนกว่าลูกจะสามารถพึ่งตนเองได้ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และบทบาทที่จะต้องให้การศึกษา ตลอดจนส่งเสริมพัฒนาการทุกด้านแก่เด็ก

สรุปได้ว่าผู้ปกครองมีบทบาท และหน้าที่โดยตรงในการอบรมเลี้ยงดูเด็ก และสนองความต้องการพื้นฐานของเด็ก อันได้แก่ ความต้องการในการดำรงชีวิต ความต้องการด้านความรัก และความอบอุ่น เด็กจะมีพัฒนาการทางบุคลิกภาพเช่นไร ย่อมขึ้นอยู่กับ การอบรมเลี้ยงดูจากทางบ้านเป็นสำคัญ

4. ธรรมชาติ และจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

ธรรมชาติของเด็กปฐมวัย เพื่อให้การพัฒนาเด็กปฐมวัยเป็นไปในทางที่ถูกต้องเหมาะสม ครู และผู้ปกครองควรทราบเกี่ยวกับธรรมชาติว่าจะมีความแตกต่างระหว่างบุคคล อันเนื่องมาจากพันธุกรรม และสิ่งแวดล้อม และการอบรมเลี้ยงดู ทำให้เด็กแตกต่างกันทั้งทางร่างกาย จิตใจ และความสามารถของแต่ละคน นอกจากนี้เด็กยังมีความอยากรู้อยากเห็น ไม่ชอบอยู่นิ่ง ๆ มีการเคลื่อนไหวอยู่ตลอดเวลา มีความสนใจในเหตุการณ์หรือสิ่งใหม่ ๆ

ชอบซักถาม และมีความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองทั้งทางร่างกาย และจิตใจ (วารสาร
รักวิจัย, 2527 : 62) นอกจากนี้ ศรีเรือน แก้วกังวาล (2530 : 92 - 93) กล่าวเสริม
ว่าเด็กวัยนี้ลักษณะชุกชุมเป็นนิจ อยากเป็นอิสระ อยากรู้ อยากเห็น ต้องการความช่วยเหลือใน
บางเรื่อง มักชอบทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง และมีความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองทั้งทาง
ร่างกายและจิตใจ

จิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย ครูและผู้ปกครองสามารถช่วยกันพัฒนาเด็กให้
เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ และจิตวิทยาการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย
เพื่อเป็นพื้นฐานในการส่งเสริม แนะนำ และปรับปรุงพฤติกรรมของเด็ก อันส่งผลต่อการ
ทุกด้านอย่างเหมาะสม ซึ่งสิ่งที่ครู และผู้ปกครองควรทราบเพื่อสามารถส่งเสริมการเรียนรู้ของ
เด็กปฐมวัยให้ประสบความสำเร็จ มีดังนี้

1. องค์ประกอบของการเรียนรู้ นักการศึกษาที่กล่าวถึงองค์ประกอบของการ
เรียนรู้ มีดังนี้

กาเย (Gagne) กล่าวว่าองค์ประกอบที่ทำให้เกิดการเรียนรู้ ประกอบด้วย
3 องค์ประกอบ คือ ผู้เรียน สิ่งเร้า การตอบสนองต่อสิ่งเร้า

ดอลลาร์ด และมิลเลอร์ (Dallard and Miller) กล่าวว่า การเรียน
รู้จะเกิดขึ้นได้ก็ต้องเกิดจาก แรงขับ สิ่งเร้า การตอบสนอง และการเสริมแรง (กมลรัตน์
พล้าสูงษ์, 2528 : 127 - 128 ; อ้างอิงมาจาก Dallard and Miller. n. d.)

2. แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาการเรียนรู้ จากแนวคิดของ ธอร์นไดค์
(Thondike) การเรียนรู้ของเด็กเกิดจากการลองผิดลองถูกแล้วนำไปสู่การเชื่อมโยงระหว่าง
สิ่งเร้า และการตอบสนอง โดยได้กำหนดกฎการเรียนรู้ไว้ 3 ประการ คือ กฎแห่งความพร้อม
กฎแห่งการฝึกหัด และกฎแห่งผล

สกินเนอร์ (Skinner) เชื่อว่าการเรียนรู้เกิดขึ้นได้จากการสร้างเงื่อนไข
จากการกระทำโดยนำสิ่งเร้าเป็นตัวเสริมแรงเพื่อให้เกิดการตอบสนองเพิ่ม

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของกลุ่มเกสตัลท์ มีสาระสำคัญ 2 ประการ คือ
การรับรู้ (Perception) ซึ่งเป็นพื้นฐานของการเรียนรู้ และทำความเข้าใจจากประสาทสัมผัส
และการหยั่งเห็น (Insight) เป็นการคิดแก้ปัญหาครั้งแล้วครั้งเล่า จนสามารถแก้ปัญหาชิ้นได้

สำเร็จจุล่งด้วยตนเอง กลุ่มนี้เชื่อว่าการที่คนเราจะเกิดการเรียนรู้ได้นั้นจะต้องเริ่มเรียนจากส่วนรวมสู่ส่วนย่อย ทำให้เกิดการเข้าใจอย่างแน่นแฟ้นจากการมองเค้าโครงกว้าง ๆ ตลอดจนความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันก่อน จึงเรียนรู้รายละเอียดได้ลึกซึ้งในภายหลัง (อบรม สนิทบาล. ม.ป.ป. : 61 - 72)

3. ปัจจัยที่ส่งเสริมการเรียนรู้ นอกจากองค์ประกอบของการเรียนรู้ และแนวคิดที่เกี่ยวกับการเรียนรู้แล้ว ผู้ปกครองควรทราบถึงปัจจัยที่จะส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็กด้วย ซึ่งกมลรัตน์ หล้าสูงษ์ กล่าวว่า การที่เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ดีนั้นต้องอาศัยปัจจัยดังนี้คือ แรงขับ ความพร้อม ความต้องการ อารมณ์ และการปรับตัว การเสริมแรง การสนใจ ทศนคติ ความสนใจ การเกิดมโนภาพ การจำ ความถนัด และเชาว์ปัญญา (กมลรัตน์ หล้าสูงษ์. 2528 : 220 - 225)

การที่เด็กจะเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ได้ ต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ 2 ประการ คือ ด้านตัวเด็ก ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาต้องมีสภาพที่พร้อมที่จะเรียนรู้ และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ สิ่งเร้า และสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ทำให้เด็กได้มีโอกาสทดลองถูกได้ฝึกแก้ไข ปัญหา ตลอดจนสิ่งเร้าที่จะกระตุ้นให้เกิดแรงขับ ความต้องการ ความพร้อม การสนใจ และการเสริมแรง เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับวัย เด็กปฐมวัยมีธรรมชาติของความอยากรู้อยากเห็นเป็นพื้นฐานที่สำคัญของการเรียนรู้ ย่อมจะส่งเสริม และกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ อย่างสอดคล้องกับลักษณะของพัฒนาการของเด็กแต่ละคน

ในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองนั้น ผู้ปกครองควรมีความเข้าใจในหลักพัฒนาการของเด็กปฐมวัยซึ่งนักการศึกษาได้ศึกษา และอธิบายเกี่ยวกับพัฒนาการของเด็กปฐมวัยไว้ดังนี้

1. พัฒนาการทางกาย (Physical Development) เด็กสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวทางร่างกายได้คล่องแคล่วขึ้น แต่ยังไม่สามารถควบคุมกล้ามเนื้อเล็กได้ เนื่องจากประสาทสัมผัสระหว่างมือ และตา ยังทำงานไม่ประสานกันดีพอ การส่งเสริมให้เด็กฝึกช่วยเหลือตนเอง เช่น การรับประทานอาหาร ใส่เสื้อผ้า ผูกเชือกกรองเท้า ตัดกระดาษ ฯลฯ จะเป็นการช่วยให้เด็กได้ฝึกกล้ามเนื้อเล็ก และการให้เด็กได้เคลื่อนไหวออกกำลังกายที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก จะทำให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อร่างกายทั้งหมด ได้ฝึกการทรงตัวที่เหมาะสมกับวัยของเด็ก จะทำให้เด็กได้ใช้กล้ามเนื้อร่างกายทั้งหมด ได้ฝึกการทรงตัว และการเคลื่อนไหว จะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และพัฒนาพฤติกรรมด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญาด้วย

2. พัฒนาการทางอารมณ์ (Emotional Development) เด็กระยะนี้

อารมณ์หลายแบบ เนื่องจากเด็กมีโอกาสได้พบเหตุการณ์แปลกใหม่ เหตุการณ์ประจำวันระหว่างความต้องการของตนเองกับท่าทีการปฏิบัติของผู้ใหญ่ และกลุ่มเพื่อนตลอดจนสิ่งแวดล้อมรอบตัวมากมาย ซึ่งเด็กอยากเรียนรู้อยากทดลองให้เข้าใจ บางครั้งก็ง่าย บางครั้งก็เข้าใจ บางครั้งก็เจ็บตัว หรือถูกทำโทษ เด็กจึงเริ่มเรียนรู้อารมณ์โกรธ อิจฉา อาทรเห็นใจ ก้าวร้าว อารมณ์ร้ายแรง ดีใจ เสียใจ และเด็กยังไม่สามารถควบคุมอารมณ์ต่าง ๆ ได้ การอธิบายให้เหตุผลจะช่วยให้เด็กแสดงออกทางอารมณ์ได้เหมาะสมขึ้น

3. พัฒนาการทางสังคม (Social Development) อีริกสัน (Ericson)

ได้กล่าวให้เห็นถึงความสำคัญของพัฒนาการแต่ละขั้นว่าจะมีอิทธิพลต่อกัน โดยที่พัฒนาการขั้นหลังจะได้รับอิทธิพลจากพัฒนาการขั้นก่อนนั้น ที่สำคัญคือพัฒนาการของเด็กวัยแรกเกิดถึง 1 ปี ซึ่งประสบการณ์ของเด็กในวัยนี้เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาความไว้วางใจ พัฒนาการขั้นนี้จะเป็นรากฐานของความเป็นเอกลักษณ์ของการที่จะรู้สึกว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถ เป็นตัวของตัวเองพึ่งตนเอง และนำตนเองได้ ลักษณะของพัฒนาการทางสังคมที่น่าสังเกตคือ ชอบเข้าหาเพื่อน และผู้ใหญ่แต่ยังไม่สามารถวางตัวในกลุ่มเพื่อนได้ ยังทะเลาะกันบ่อย ๆ เปลี่ยนเพื่อนบ่อย มักเล่นเป็นกลุ่มเล็ก ๆ วัยนี้จะชอบเล่นสมมติ เช่น เล่นขายของ เล่นเป็นแม่ การสร้างสัมพันธภาพกับกลุ่มเพื่อนยังไม่สามารถทำได้ราบรื่น เด็กจึงต้องการความสนใจและความรักจากผู้ใหญ่ เพื่อลักษณะนิสัยทางสังคมที่ดีในวัยต่อไปขึ้นอยู่กับความประทับใจในแบบอย่างจากการอบรมสั่งสอน และจากการสมาคมกับบุคคลต่าง ๆ ในระยะปฐมวัยนี้เอง

4. พัฒนาการด้านสติปัญญา (Intellectual Development) เด็กปฐมวัย

มีพัฒนาการทางสติปัญญาเจริญถึงขั้นที่เรียกว่า Pre - Operational Stage คือเด็กจะมีความสามารถในการใช้ภาษาพอควร ความสามารถทางสมอง พัฒนขึ้นในด้านความจำและการใช้เหตุผล ทำให้เกิดความคิดรวบยอด (Conceptualization) ความคิดแบบจินตนาการ (Imagination) คือรู้ว่าเมื่อสิ่งนี้เกิดขึ้นแล้วอะไรจะตามมา การให้เด็กได้มีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนในรูปแบบที่แตกต่างกัน เปิดโอกาสให้สำรวจ และมีประสบการณ์กับสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเอง จะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาด้านสติปัญญามากขึ้น

5. พัฒนาการด้านภาษา เด็กปฐมวัยสามารถใช้ภาษาพูดได้ขึ้นแต่ยังไม่ถูกต้องสมบูรณ์นัก เด็กเริ่มขัดเกลาภาษาพูด และเลียนแบบการใช้ภาษาจนใช้งานได้ดีเด็กวัย 6 ปี

บางคนเริ่มพัฒนาภาษาเขียน และเริ่มอ่านหนังสือ การพัฒนาภาษาจนใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันได้ดีนั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพราะภาษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาด้านสังคม สติปัญญา และอารมณ์ เด็กที่ใช้ภาษาได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมได้เปรียบเมื่อเข้าโรงเรียน และใช้ชีวิตในสังคมนอกบ้าน

6. พัฒนาการทางศีลธรรมจรรยา และค่านิยม (Moral and Value)

ความนึกคิดเกี่ยวกับความดี ความชั่ว ถูก ผิด เด็กยังคิดเป็นเหตุเป็นผลด้วยตนเองไม่ได้ ยังต้องอาศัยคำชี้แจง แนะนำ และแบบอย่างที่ดีในการเลียนแบบ ผู้ปกครองไม่ควรเน้นความดี ความชั่ว ถูก ผิด มากจนเกินไปเพราะเด็กจะเกิดความรู้สึกผัดผ่อน ๆ และรุนแรง ให้อภัยตนเอง และผู้อื่นได้ยาก ซึ่งจะแสดงผลเมื่อโตเป็นผู้ใหญ่ ในลักษณะที่เรียกว่า Over - Super - Ego การปลูกฝังคุณธรรมให้เด็กอาจทำได้โดยการเล่านิทาน และการเล่าสำหรับเด็ก เพื่อให้เด็กได้เลียนแบบ และเรียนรู้คุณธรรมโดยไม่ต้องมีการบังคับจิตใจ (พรณี ข. เจนจิต. 2528 : 84 ; ศรีเรือน แก้วกังวาล. 2530 : 40 - 48)

ระยะแรกเกิดจนถึงสูติวัยเด็กตอนต้น เป็นระยะวางรากฐานของชีวิต ในภายหน้าในกระบวนการพัฒนาการทุกประเภททั้งด้านบุคลิกภาพ ทักษะ คีลธรรมจรรยา ค่านิยม ลักษณะทางอารมณ์ ความสนใจ ฯลฯ การอบรมเลี้ยงดู และประสบการณ์ที่เด็กได้รับในระยะนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความเป็นไปในอนาคตของแต่ละคน การที่ผู้ปกครองทราบถึงพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กจึงเป็นพื้นฐานในการช่วยกันพัฒนาในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ให้เด็กแต่ละคนได้รับการพัฒนาเต็มศักยภาพของตน

5. ธรรมชาติและจิตวิทยาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่

ธรรมชาติของผู้ใหญ่ การศึกษาเกี่ยวกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้ใหญ่จะช่วยให้สามารถกำหนดแนวทางในการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ได้เหมาะสม และบรรลุตามเป้าหมายได้ง่ายขึ้น วัตสัน (Watson) ได้รวบรวมหลักการเรียนรู้ ตามแนวคิดของนักการศึกษาผู้ใหญ่ไว้ดังนี้

1. การยกย่องชมเชยจะช่วยให้เกิดพฤติกรรมซ้ำอีก
2. การฝึกฝนซ้ำ ๆ และประเมิณตนเองทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี
3. หลีกเลี่ยงการข่มขู่หรือการลงโทษเพราะผู้ใหญ่จะมีการตอบสนองในทางตรงข้าม

ตรงข้าม

4. ประสบการณ์เดิมจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี
5. ผลสำเร็จมีผลต่อกำลังใจ และความเชื่อมั่นแก่ผู้เรียน
6. ผู้เรียนจะมีความตั้งใจถ้ารู้ว่าเขาสามารถบรรลุเป้าหมายได้
7. การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมจะเป็นการสร้างแรงจูงใจที่ดี
8. ความคิดรวบยอดกับประสบการณ์เดิม ที่สอดคล้องกันทำให้เข้าใจ และเรียนรู้

ได้ง่าย และรวดเร็ว (เอียร์ศรี วิวิธสิริ. 2527 : 134)

ดังนั้น ผู้ใหญ่จะสามารถเรียนรู้ได้ขึ้นถ้าสิ่งที่ได้รับสอดคล้องกับประสบการณ์เดิมช่วยให้ได้รับการยอมรับ และให้กำลังใจ

จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่ การเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีความแตกต่างกับการเรียนรู้ของเด็ก ซึ่งมีหลักจิตวิทยา ดังนี้ (เอียร์ศรี วิวิธสิริ. 2527 : 135)

1. การเข้าใจตนเอง ผู้ใหญ่มีความรู้สึกว่าคุณเองไม่ใช่เด็ก ผู้ใหญ่ต้องการฐานะใหม่ในสายตาของตนเอง และผู้อื่นว่าคุณเป็นผู้รู้จักเหตุผล และสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง นำตนเองได้ ดังนั้นผู้ใหญ่ต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตน ด้วยความยกย่องนับถือ และมีความเป็นอิสระ

2. ประสบการณ์ ผู้ใหญ่มีประสบการณ์หลายด้าน ที่สะสมมาตั้งแต่เด็กซึ่งมีผลต่อการเรียนรู้ ผู้ใหญ่สามารถแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้อื่นได้ จึงเป็นแหล่งวิชาการที่สำคัญในการเรียนรู้ ผู้ใหญ่มีประสบการณ์เดิมเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว จึงมาทำให้ประสบการณ์ใหม่มีความหมายมากขึ้น นอกจากนี้ผู้ใหญ่มีความพร้อมทางการเรียนซึ่งจะทำให้เรียนได้ดีที่สุด ถ้าได้เรียนในสิ่งที่สนใจ ประโยชน์ และมีความจำเป็นที่จะต้องเรียนรู้ จะนำสิ่งที่สอนจะต้องให้เกิดประโยชน์ และตรงกับความต้องการจึงจะทำให้ผู้ใหญ่พร้อม และเต็มใจที่จะเรียนรู้

6. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับการสื่อสาร

เนื่องจากการถ่ายทอดความรู้กระทำขึ้นเพื่อให้เกิดผลบางประการตามที่กำหนดไว้ การสื่อสารเป็นกระบวนการถ่ายทอดสิ่งที่คิด ข้อเท็จจริงต่าง ๆ ไปสู่ผู้รับ ซึ่งถือว่าเป็นกระบวนการทางสังคมที่จำเป็นของมนุษย์ หากสังคมมนุษย์ไม่มีการสื่อสาร การพัฒนาในด้านต่าง ๆ จะมีขึ้นไม่ได้เลย (เอียร์ศรี วิวิธสิริ. 2527 : 117)

องค์ประกอบของการสื่อสาร การสื่อสารแบ่งได้เป็น 3 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1. แหล่งข่าวสาร (Source) คือองค์การ หรือสถาบันสื่อสาร ได้แก่ สำนักพิมพ์สถานวิทยุ สถานีโทรทัศน์

2. ข่าวสาร (Message) ได้แก่ เนื้อหา หรือความรู้ที่ถ่ายทอดออกไป

3. ผู้รับข่าวสาร (Receiver) คือบุคคลที่อยู่ปลายทางของช่องทางข่าวสาร ได้แก่ ผู้อ่านหนังสือพิมพ์ ผู้อ่านนิตยสาร ผู้อ่านหนังสือ ผู้ชมภาพยนตร์ ผู้ชมรายการโทรทัศน์ ผู้ฟังรายการวิทยุ เป็นต้น (ฉันทนา ภาคกงษ. 2531 : 10)

ลักษณะของการสื่อสาร มี 2 ลักษณะที่สำคัญคือ

1. การสื่อสารทางเดียว (One - Way Communication) เป็นการสื่อสารที่ไม่มีผลย้อนกลับ ผู้ส่งสาร ไม่มีโอกาสได้รับสารตอบ ได้แก่ การสื่อสารมวลชน (Mass Communication)

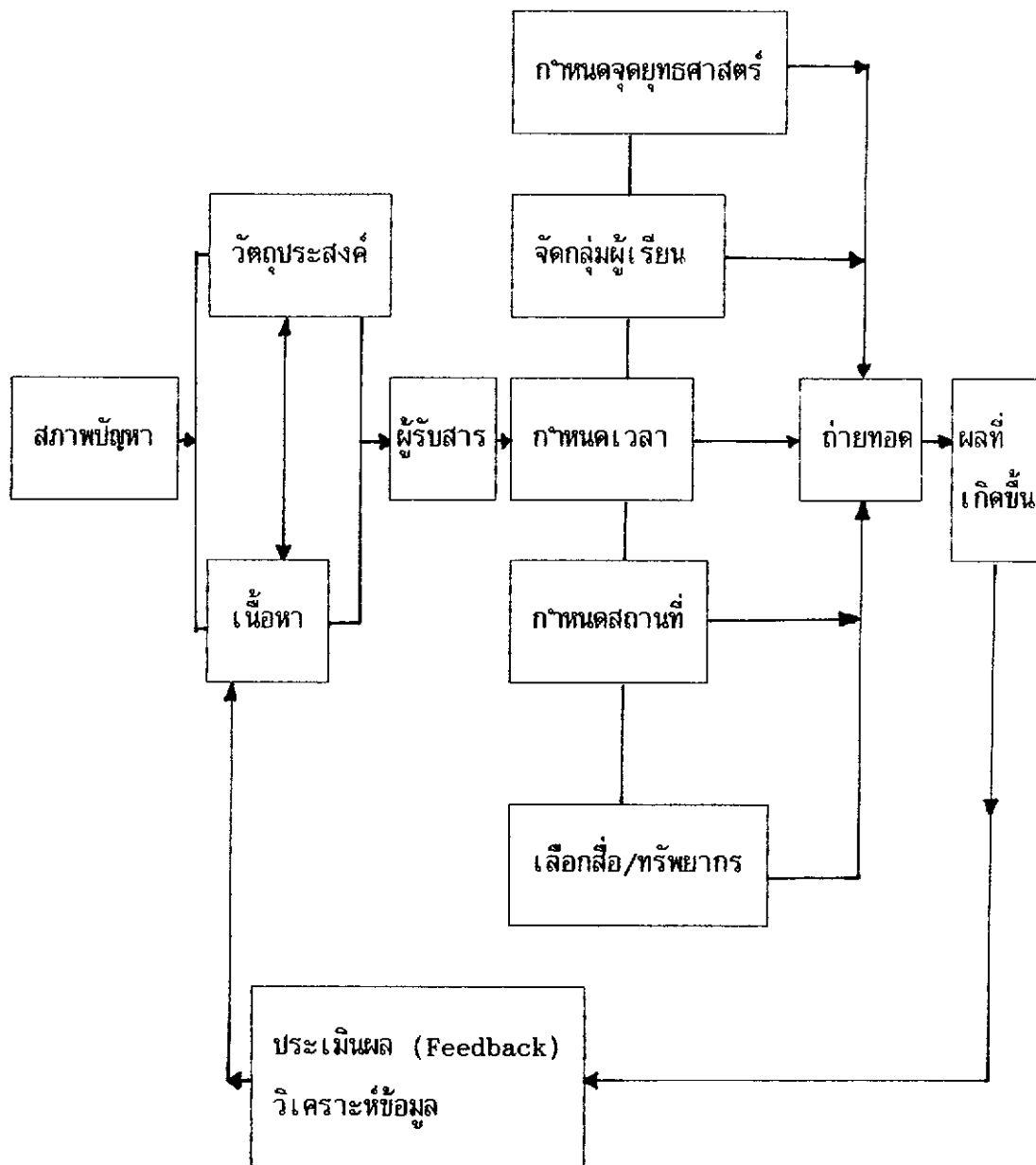
2. การสื่อสารสองทาง (Two - Way Communication) ผู้รับสาร และผู้ส่งสารจะมีโอกาสแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบกัน เกิดข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ผู้ส่งสารจะทราบว่า ผู้รับสารเข้าใจสารที่ส่งไปมากน้อย และถูกต้องเพียงใด ทำให้ทราบข้อมูลสำหรับการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการส่งสารครั้งใหม่ได้ การสื่อสารจึงมักได้ผลสมบูรณ์ การสื่อสารสองทางนี้จะเป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือในสถานการณ์ของการสื่อสารเป็นกลุ่ม หรือระหว่างบุคคลกับกลุ่ม หรือกลุ่มกับกลุ่ม

ลักษณะของการสื่อสารทั้งแบบทางเดียว และแบบสองทาง การสื่อสารที่ได้ผลดีที่สุด คือ การสื่อสารสองทาง ผู้วิจัยจึงได้เลือกการสื่อสารสองทางเป็นรูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

ระบบของการสื่อสาร เนื่องจากสื่อมีมากมายหลายประเภท การนำสื่อประเภทใดมาใช้จึงต้องพิจารณาเลือกสื่อที่ใช้แล้วให้ผลคุ้มค่าที่สุด นั่นคือ มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สะดวก ประหยัด นอกจากนี้ยังต้องพิจารณาภาพรวมของการใช้สื่อตามหลักการที่เป็นระบบ (System Approach) ซึ่งต้องคำนึงถึงหลัก 2 ประการ ได้แก่

1. พิจารณาเลือกสื่อในลักษณะที่เป็นระบบ (System) มิใช่มองเฉพาะสื่อเท่านั้น
2. สื่อเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ต้องสัมพันธ์กับองค์ประกอบอื่น ๆ ในระบบทั้งหมด

ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ระบบสื่อ (เชียรศรี วิวิธสิริ. 2527 : 183)

สรุปได้ว่าการสื่อสารที่ดีนั้นจะต้องใช้สื่อที่คุ้มค่า มีประสิทธิภาพ ให้ความสะดวก และประหยัด ผู้วิจัยได้ศึกษาระบบการใช้สื่อสำหรับการสื่อสาร เพื่อให้สามารถผลิตสื่อในการสื่อให้ความรู้แก่ผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

การพัฒนาเด็กระดับปฐมวัยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีคุณภาพนั้น จะต้องอาศัยความร่วมมือจากทางบ้านเป็นสำคัญ หากผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ และความรับผิดชอบของตน ที่มีต่อการศึกษาของบุตรหลาน ก็สามารถส่งเสริมเด็กได้ถูกต้องตามหลักการมากขึ้น ดังนั้นการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง จึงควรมีการริเริ่มอย่างเป็นระบบมากขึ้น ในหลายประเทศได้มีการดำเนินการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองทั้งในระบบ และนอกระบบโรงเรียน นักการศึกษาของประเทศเหล่านี้ ได้พัฒนารูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองจากแนวคิดพื้นฐานที่ว่า พ่อแม่ คือครูคนแรกของลูก (Parent as an Educator) ไปจนถึงระดับที่พ่อแม่ผู้ปกครองมีบทบาทฐานเป็นเสมือนผู้ร่วมงาน (Parent as a Partner) ของกระบวนการเรียนรู้ของลูก (ราศรี ทองสวัสดิ์. 2529 : 8)

ดักลาส (Douglas) ได้ศึกษาเกี่ยวกับสัมพันธภาพระหว่างโรงเรียนกับผู้ปกครอง ในปี 1964 ที่พบว่าคะแนนต่ำสุดในการทดสอบทางสติปัญญา และคำศัพท์ คือ เด็กที่มาจากครอบครัวที่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนน้อยที่สุด ส่วนเด็กที่ได้คะแนนสูงสุดมาจากครอบครัวที่มีส่วนร่วมกับทางโรงเรียนมากที่สุด (Douglas. 1964)

วิลมอน (Willmon) ได้สำรวจโครงการเฮดสตาร์ทที่ทำการศึกษารัฐฟลอริดา ในปี 1969 พบว่าเด็กในโครงการที่ผู้ปกครองช่วยเตรียมความพร้อมให้ที่บ้าน สามารถทำแบบทดสอบ ความพร้อมได้ดีกว่าเด็กในโครงการที่ผู้ปกครองไม่ได้ช่วยเหลือใด ๆ (คณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ. ม.ป.ป. : 168 - 193 ; อ้างอิงมาจาก Willmon. 1969)

ในประเทศไทยได้มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในการพัฒนาเด็กปฐมวัย ดังต่อไปนี้

โครงการแม่สอนลูก เป็นโครงการที่จัดสำหรับเด็กด้วยโอกาส โดยให้มารดาเป็นผู้สอนเด็กที่บ้าน และใช้วิธีการแนะนำให้รู้จักใช้ทักษะ รู้จักคิด และเรียนรู้ในทัศนคติต่าง ๆ เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของการใช้รูปแบบการทดลองสอนแม่ เพื่อให้สอนลูกที่บ้าน โดยอาศัยรูปแบบการเยี่ยมบ้าน (Home Visiting) ผลการทดลองสรุปได้ว่า มารดาส่วนใหญ่พอใจในกิจกรรม มีความรู้ความเข้าใจ และสามารถส่งเสริมพัฒนาการเด็กด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น โครงสร้างเนื้อหา ของกิจกรรมในโปรแกรมการสอน กิจกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่าง แม่ ลูก ครู รวมถึงกระบวนการต่าง ๆ เป็นไปด้วยดี และสามารถนำไปเป็นรูปแบบแก่โครงการพัฒนาชุมชนอื่น ๆ ได้

(กรมพัฒนาชุมชน. 2529 : 2 - 3)

ทรงพร สุทธิธรรม (2534 : 87 - 88) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองจัดกิจกรรมนันทนาการ เพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง กลุ่มตัวอย่างได้แก่เด็กอายุ 4 - 5 ปี ที่กำลังส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลางจากผู้ปกครอง และกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการจัดกิจกรรมดังกล่าว ผลการศึกษาพบว่า เด็กในกลุ่มทดลองมีความสามารถในการรับรู้ และเข้าใจทัศนะของผู้อื่นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลงานวิจัยที่กล่าวมาแสดงให้เห็นว่า ผู้ปกครองที่ได้รับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเด็ก สามารถให้การอบรมเลี้ยงดู และส่งเสริมให้เด็กพัฒนาในด้านต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษารูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองโดยใช้กิจกรรมที่บ้าน เพื่อจะได้เป็นแนวทางสำหรับผู้ปกครอง ครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะด้านสังคมของเด็กปฐมวัย โดยมีสมมติฐานดังนี้

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง มีพฤติกรรมการช่วยเหลือหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
3. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง มีพฤติกรรมการช่วยเหลือสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ประชากร
2. กลุ่มตัวอย่าง
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
4. การดำเนินการทดลอง
5. การวิเคราะห์ข้อมูล
6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือ นักเรียนอายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนอนุบาลลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 6 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 260 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนอายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนอนุบาลลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอเมือง จังหวัดลำปาง จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียนรวม 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

ขั้นตอนในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง มีดังนี้

1. จับฉลากนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 มา 2 ห้องเรียน จากจำนวน 6 ห้องเรียน
2. จับฉลากนักเรียนแต่ละห้องเรียน เพื่อใช้ในการวิจัยโดยสุ่มแต่ละห้องมาห้องละ

15 คน

3. จับฉลากนักเรียนเพื่อกำหนดเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบวัดพฤติกรรมความช่วยเหลือของ รัตนาดี รอดภิรมย์
2. ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

1. แบบทดสอบวัดพฤติกรรมความช่วยเหลือ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แบบทดสอบวัดพฤติกรรมความช่วยเหลือของรัตนาดี รอดภิรมย์ ทำการทดสอบกลุ่มตัวอย่างก่อน และหลัง การทดลอง

ลักษณะของแบบทดสอบ แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบทดสอบวัดพฤติกรรมความช่วยเหลือของ เด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น 2 ตอน จำนวน 35 ข้อ ดังนี้

- ตอนที่ 1. แบบทดสอบวัดการช่วยเหลือตนเอง จำนวน 15 ข้อ
- ตอนที่ 2. แบบทดสอบวัดการช่วยเหลือผู้อื่น จำนวน 20 ข้อ

การตรวจให้คะแนน ในการให้คะแนนพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยจะ พิจารณาแบ่งเป็น 2 ส่วน

การช่วยเหลือตนเอง จะมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้ 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ให้ 1 คะแนน เมื่อเด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้

การช่วยเหลือผู้อื่น จะมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

ให้ 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่ช่วยเหลือผู้อื่น

ให้ 1 คะแนน เมื่อเด็กช่วยเหลือผู้อื่นโดยไปบอกให้คนอื่นมาช่วย หรือบอกให้ ไปขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

ให้ 2 คะแนน เมื่อเด็กช่วยเหลือผู้อื่นโดยตนเองเป็นผู้ปฏิบัติ (เข้าไปช่วยเหลือ ด้วยตนเอง)

ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบ รัตนดี รอดภิรมย์ ได้หาค่าความเชื่อมั่นโดยนำแบบทดสอบนี้ไปทดลองกับนักเรียนอนุบาลที่มีอายุระหว่าง 5 - 6 ปี ของโรงเรียนอนุบาลหนองคาย โดยใช้สูตร Person Product - Moment Coefficient Correlation (ล้วยไสยยศ. และอังคณา ล้วยยศ. 2528 : 163 - 164) ปรากฏว่าได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .9788

2. ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองชื่อ "ร่วมแรง ร่วมใจ สบายใจผูกพัน ในการสร้างและ
หาคุณภาพของชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อช่วยผู้ปกครองเตรียมความพร้อมสำหรับเด็ก พัฒนาการเด็ก การอบรมเลี้ยงดูเด็ก และแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

2. วิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัย และปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ด้านจิตวิทยาเด็ก ด้านการอบรมเลี้ยงดู ด้านการศึกษา และการสอนเด็กปฐมวัย ด้านการพัฒนาพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

3. กำหนดจุดประสงค์ของกิจกรรมในชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง

4. กำหนดลักษณะของชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองซึ่งเป็นการสื่อสารสองทาง

(Two Way Communication)

5. สร้างชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองตามรูปแบบที่กำหนดไว้ จำนวน 40 ชุด แต่ละชุดมี 3 องค์ประกอบดังนี้

5.1 ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับพัฒนาการและการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย

5.2 กิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือของ เด็กปฐมวัย

5.3 บันทึกการทำกิจกรรมร่วมกับเด็กโดยผู้ปกครอง ซึ่งเป็นข้อมูลย้อนกลับมายัง

ครู

6. หาคุณภาพของชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง โดยผู้วิจัยได้นำชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง
ไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบโครงสร้างตามเนื้อหา ภาษา และกิจกรรม ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีดังนี้

1. ผศ.ประจิดต์ อภินันท์รักษ์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร

2. อาจารย์รัชณี รัตนา อาจารย์โรงเรียนอนุบาลยะลา

3. อาจารย์วันทนี เหมะผดุงกุล สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดแพร่

7. นำชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่ผู้เชี่ยวชาญได้ตรวจสอบแล้วมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะเพื่อใช้ในการทดลองกับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างก่อนนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ใช้แบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control - Group Pretest - Posttest Design (ชูศรี วงศ์รัตนะ. 2528 : 77)

วิธีดำเนินการทดลอง

1. ประชุมผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม เพื่อชี้แจงถึงความสำคัญของเด็ก การช่วยพัฒนาเด็ก ความสำคัญของผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก การร่วมมือกันระหว่างครู และผู้ปกครองในการพัฒนาเด็ก แนวทางในการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็ก โดยเฉพาะการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

2. ประชุมผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทดลองวิธีการใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

3. ทดสอบก่อนการทดลองโดยใช้แบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของ รัตนดี รอดภิรมย์ ทำการทดสอบนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4. ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 โดยใช้เวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง คือ วันจันทร์ - วันศุกร์

4.1 กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยทำกิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

4.2 กลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ตามแนวทางที่ผู้ปกครองได้รับความรู้จากการประชุมผู้ปกครอง

5. ดำเนินการทดลองโดยแจกชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ให้นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มทดลองนำไปให้ผู้ปกครองทุกวันจันทร์ - วันศุกร์

6. ผู้ปกครองศึกษาชุดความรู้แก่ผู้ปกครอง และทำกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือร่วมกับนักเรียน แล้วบันทึกผลการทำกิจกรรมของนักเรียนในแบบบันทึกการทำกิจกรรมซึ่งอยู่ส่วนท้ายของเอกสาร
7. ผู้ปกครองให้นักเรียนนำแบบบันทึกการทำกิจกรรมส่งคืนครูในวันต่อไป
8. ครูเก็บรวบรวมแบบบันทึกไว้ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป
9. ผู้วิจัยไปสังเกตการทดลองทุกวันใน 2 สัปดาห์แรก สัปดาห์ต่อไปสังเกตสัปดาห์ละ 2 ครั้ง เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงาน
10. เมื่อครบกำหนดเวลาทำการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของ รัตนวดี รอดภิรมย์ ไปทดสอบนักเรียนทั้งสองกลุ่ม
11. ตรวจสอบผลการทดสอบพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเสนอตามลำดับดังนี้

1. เปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือก่อน และหลังการทดลองของกลุ่มทดลอง
2. เปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือก่อน และหลังการทดลองของกลุ่มควบคุม
3. เปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 คะแนนเฉลี่ย (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2530 : 40)

1.2 ความแปรปรวน (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2530: 75)

1.3 สถิติสำหรับทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการช่วยเหลือระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม ใช้การทดสอบค่าที (t-test for Independent Samples) (ชูศรี วงศ์รัตน์ 2530 : 177 - 180) .

1.4 สถิติสำหรับทดสอบความแตกต่างของพฤติกรรมการช่วยเหลือก่อน
การทดลอง และหลังการทดลองภายในกลุ่ม ใช้การทดสอบค่าที (t-test for Dependent
Samples) (ชูศรี วงศ์รัตะนะ. 2530 : 201 - 207)

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการทดลองและการแปลความหมายจากการวิเคราะห์ข้อมูลเป็นที่เข้าใจตรงกัน ผู้วิจัยจึงได้กำหนดสัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

N แทน จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง

$\bar{X}$ แทน คะแนนเฉลี่ย

s^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนน

t แทน อัตราส่วนวิกฤตที่ใช้ในการพิจารณาในการแจกแจงแบบ t

** แทน มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นระหว่างเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน ปรากฏผลดังนี้

ตาราง 1 พฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

พฤติกรรมการช่วยเหลือ	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
		$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
ช่วยเหลือตนเอง	15	12.40	2.97	14.60	0.26	5.602**
ช่วยเหลือผู้อื่น	15	30.47	16.98	38.87	2.55	9.237**
รวม	15	42.87	21.53	53.47	4.79	8.025**

จากตาราง 1 แสดงว่า หลังการทดลองเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยส่วนรวมสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมเป็นรายด้านพบว่า หลังการทดลองเด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมการช่วยเหลือทั้งโดยส่วนรวมและรายด้าน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตาราง 2 พฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่น ก่อนและหลังการทดลองของเด็กปฐมวัย
ที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน

พฤติกรรมการช่วยเหลือ	N	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t
		$\bar{X}$	S^2	$\bar{X}$	S^2	
ช่วยเหลือตนเอง	15	12.87	0.84	13.93	0.46	6.987**
ช่วยเหลือผู้อื่น	15	30.87	2.27	33.27	2.78	6.000**
รวม	15	43.73	3.64	47.20	3.81	6.729**

จากตาราง 2 แสดงว่าหลังการทดลองเด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยรวมสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมเป็นรายด้านพบว่า หลังการทดลองเด็กปฐมวัยกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมการช่วยเหลือทั้งโดยรวมและรายด้าน หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ตาราง 3 พฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน

พฤติกรรมการช่วยเหลือ	N	กลุ่มทดลอง		N	กลุ่มควบคุม		t
		$\bar{X}$	S^2		$\bar{X}$	S^2	
ช่วยเหลือตนเอง	15	2.20	2.31	15	1.06	0.35	3.167**
ช่วยเหลือผู้อื่น	15	8.40	12.40	15	2.40	2.40	6.122**
รวม	15	9.73	22.06	15	3.46	3.98	5.784**

จากตาราง 3 แสดงว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยส่วนรวมสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาพฤติกรรมเป็นรายด้านพบว่า เด็กปฐมวัยกลุ่มทดลองมีพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมการช่วยเหลือทั้งโดยส่วนรวมและรายด้านคือ ช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือผู้อื่นสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน

บทที่ 5

บทย่อ สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

บทย่อ

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงทดลอง เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือของ เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดความรู้แก่ผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ กิจกรรมในชีวิตประจำวัน ซึ่งมีรายละเอียดพอสังเขปดังนี้

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือก่อนและหลังการทดลองของ เด็กปฐมวัย ที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดความรู้แก่ผู้ปกครอง
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือก่อนและหลังการทดลองของ เด็กปฐมวัย ที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือของ เด็กปฐมวัย ที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรม จากชุดความรู้แก่ผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน

สมมติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดความรู้แก่ผู้ปกครอง มีพฤติกรรม การช่วยเหลือหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
2. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือ หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง
3. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดความรู้แก่ผู้ปกครอง มีพฤติกรรม การช่วยเหลือสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนอายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนอนุบาลลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 6 ห้องเรียน มีนักเรียนทั้งสิ้น 260 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ นักเรียนอายุ 5-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 ของโรงเรียนอนุบาลลำปาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 30 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าประกอบด้วย

3.1 แบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของ รัตนาดี รอดภิรมย์

ซึ่งแบบทดสอบมีค่าความเชื่อมั่น .978

3.2 ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้น

ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ได้พัฒนาโดยผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง จิตวิทยาการอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัยและแนวทางในการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ภาวนาจุฑาประสงค์ของกิจกรรมในชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองซึ่งมีลักษณะเป็นการสื่อสารสองทาง หลังจากนั้นสร้างชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองตามรูปแบบที่กำหนดไว้ จำนวน 40 ชุด แล้วจึงนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบโครงสร้างตามเนื้อหา ภาษา และกิจกรรมเพื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปทดลองใช้กับนักเรียนและผู้ปกครองที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างก่อนนำไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

4. วิธีดำเนินการทดลอง

ดำเนินการทดลองดังนี้

4.1 ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากผู้บริหารดังนี้

4.1.1 ประชุมครูประจำชั้นนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เพื่อชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการทดลอง วิธีดำเนินการทดลอง การส่งชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง การเก็บรวบรวมข้อมูลย้อนกลับ และจัดบันทึกปัญหาในการดำเนินงาน

4.1.2 ประชุมผู้ปกครองนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม เพื่อชี้แจงถึงความสำคัญของเด็ก การช่วยพัฒนาเด็ก ความสำคัญของผู้ปกครองที่มีต่อเด็ก การร่วมมือกันระหว่างครูและผู้ปกครองในการพัฒนาเด็ก แนวทางในการทำกิจกรรมส่งเสริมพัฒนาการเด็กโดยเฉพาะการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

4.1.3 ประชุมผู้ปกครองนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ซึ่งเป็นกลุ่มทดลอง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทดลองวิธีการใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

4.2 ผู้วิจัยทำการทดสอบก่อนการทดลองโดยใช้แบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือ ทำการทดสอบนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

4.3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 เป็นเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 ครั้ง คือ วันจันทร์ - วันศุกร์

4.3.1 กลุ่มทดลองเป็นกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยทำกิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

4.3.2 กลุ่มควบคุมเป็นกลุ่มที่ได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยทำกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ตามแนวทางที่ผู้ปกครองได้รับความรู้จากการประชุมผู้ปกครอง

4.4 ดำเนินการทดลองโดยแจกชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ให้นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ที่เป็นกลุ่มทดลองนำไปให้ผู้ปกครองทุกวันจันทร์ - วันศุกร์

4.5 ผู้ปกครองศึกษาชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง และทำกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือร่วมกับนักเรียน บันทึกผลการทำกิจกรรมของนักเรียนในแบบบันทึกการทำกิจกรรมซึ่งอยู่ส่วนท้ายของเอกสาร

4.6 ผู้ปกครองให้นักเรียนนำแบบบันทึกการทำกิจกรรมส่งคืนครูในวันต่อไป

4.7 ครูเก็บรวบรวมแบบบันทึกไว้ เพื่อประโยชน์ในการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

4.8 ผู้วิจัยทำการสังเกตการทดลองทุกวันใน 2 สัปดาห์แรก หลังจากนั้นสังเกตสัปดาห์ละ 2 ครั้ง เพื่อติดตามผลการปฏิบัติงานจนสิ้นสุดการทดลอง

4.9 เมื่อครบกำหนดเวลาทำการทดลอง ผู้วิจัยนำแบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือ ไปทดสอบนักเรียนทั้งสองกลุ่ม

4.10 ตรวจให้คะแนนการทดสอบพฤติกรรมการช่วยเหลือของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูล

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยได้กระทำตามลำดับดังนี้

5.1 เปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือก่อนและหลังการทดลองของกลุ่มทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมใช้การทดสอบค่าทีชนิดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน

5.2 เปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือระหว่างกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุมใช้การทดสอบค่าที ชนิดกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระจากกัน

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

1. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง มีพฤติกรรมการช่วยเหลือหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
2. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน มีพฤติกรรมการช่วยเหลือหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01
3. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง มีพฤติกรรมการช่วยเหลือสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

การวิจัยทำให้ทราบผลดังนี้

1. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง มีพฤติกรรมการช่วยเหลือหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงว่า ความรู้และกิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้และความสามารถในการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือแก่เด็ก ทั้งนี้เพราะ การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ปกครองเป็นการสร้างความเข้าใจและสร้างทัศนคติที่ถูกต้องในการอบรมเลี้ยงดูเด็กแก่ผู้ปกครอง ซึ่งจะช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาทั้งทางด้าน

ร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญาอย่างถูกต้องและสอดคล้องกับทางโรงเรียนมากขึ้น (จันทนา ภาคบงกช. 2531 : 11) การที่ผู้ปกครองได้ปฏิบัติตามกิจกรรมและข้อเสนอแนะในชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง ซึ่งแนะนำให้ผู้ปกครองแสดงความเอาใจใส่และให้ความสนใจสนทนากับเด็ก ให้การเสริมแรง ยอมรับฟังความคิดเห็นและการกระทำของเด็ก ย่อมส่งผลต่อพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กให้สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของศุภกุล เกียรติสุนทร (2532 : 5 - 6) ที่พบว่าที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ปฏิบัติต่อเด็กด้วยความรัก ให้ความเอาใจใส่ และส่งเสริมให้เด็กรู้จักช่วยเหลือทำสิ่งต่าง ๆ ตลอดจนการอธิบายให้เด็กรู้ กฎเกณฑ์และมาตรฐานของสังคม เด็กเหล่านี้จะเป็นผู้ที่มีปฏิริยาต่อคนอื่นอันดีมีมิตร รู้จักช่วยเหลือหรือเห็นอกเห็นใจและรู้จักคิดถึงผู้อื่น ลักษณะดังกล่าวย่อมมีผลต่อพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็ก การพึ่งตนเองหรือการช่วยเหลือตนเองนั้นจะเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การช่วยเหลือผู้อื่นต่อไป

2. เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือด้วยกิจกรรมในชีวิตประจำวัน มีพฤติกรรมความช่วยเหลือหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 2 ซึ่งอาจเนื่องมาจากก่อนการทดลองผู้วิจัยได้ประชุมเสนอแนะแนวทางการส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยด้วยวิธีการต่าง ๆ แก่ผู้ปกครอง เช่น การเล่านิทาน การเป็นแบบอย่างที่ดี และการใช้คำพูดในการเสริมแรง ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของแบนดูรา (Bandura) ที่ว่าการให้เด็กเห็นแบบอย่างที่ดี การแก้ปัญหา การเสริมแรงและการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นจะช่วยให้เด็กได้เรียนรู้และเห็นคุณค่าของการช่วยเหลือยิ่งขึ้น (Bandura. 1977 : 22 - 27) นอกจากนี้ผู้ปกครองยังได้รับการเสนอแนะให้มีการสื่อความหมายกับเด็กอย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของจอห์นสัน (Johnson) ที่กล่าวว่า การสื่อความหมายโดยหลีกเลี่ยงการออกคำสั่งทำให้เด็กกล้าแสดงออกและเกิดการเรียนรู้อย่างคาดไม่ถึง (Johnson. 1989 : Abstract) นอกจากนี้การให้เด็กช่วยทำงานทำให้เกิดมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็ก การพูดคุย การแนะนำสิ่งต่าง ๆ ล้วนมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของเด็กทั้งสิ้น (Suvanathat and others. 1986 : 126 : citing Bruner and Sherwood. 1981) ดังนั้นการที่ผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็กจึงมีส่วนในการส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ดังที่ปรากฏว่าเด็กมีพฤติกรรมความช่วยเหลือหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างเด่นชัด

3. จากการเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือระหว่างเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือด้วยกิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวันพบว่า เด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือด้วยกิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง มีพฤติกรรมการช่วยเหลือสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมอิสระในชีวิตประจำวันอย่างเด่นชัดซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

3.1 ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง เสนอแนะกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อบทบาทที่เหมาะสมในการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย กิจกรรมดังกล่าวทำให้การเรียนรู้ของเด็กเป็นไปอย่างสนุกสนาน และมีความสุข กิจกรรมจึงมีความหมายและความสำคัญต่อเด็กมาก ดังที่ นงลักษณ์ สิ้นสืบผล และละออ ชุติน (2526 : 193 - 197) ได้กล่าวไว้ก่อนที่เด็กจะรู้จักการอยู่ร่วมกับผู้อื่น กล่าวคือ สามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่น รู้จักเห็นใจผู้อื่น ไม่ทะเลาะหรือรังแกกัน รู้จักช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เด็กจะต้องรู้จักช่วยเหลือตนเองก่อน เมื่อช่วยตนเองได้เด็กจะเกิดความมั่นใจ เกิดความภาคภูมิใจในความสามารถของตน เมื่อเห็นใครทำสิ่งใดไม่ได้ก็อยากทำให้ การช่วยเหลือผู้อื่นจึงมีพื้นฐานมาจากการรู้จักช่วยเหลือตนเองของเด็ก

ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองนี้ ประกอบด้วยเกร็ดความรู้ซึ่งเป็นการนำเสนอความรู้เกี่ยวกับพัฒนาการเด็ก อันจะทำให้ผู้ปกครองมีโอกาสเข้าใจธรรมชาติของเด็กในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งยังส่งเสริมให้ผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์ใกล้ชิดกับเด็ก ช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างเด็กกับผู้ปกครอง ดังที่บรูเนอร์และเชอร์วูด ได้กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กเล็ก ๆ กับผู้ปกครอง เช่น การพูดคุยกัน การแนะนำสิ่งต่าง ๆ ล้วนมีประโยชน์ต่อการพัฒนาเด็กทั้งสิ้น (Chancha Suvanathat and others. 1985 : 126; citing Bruner and Sherwood. 1981) นอกจากนี้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองยังประกอบด้วย สถานการณ์และกิจกรรมต่าง ๆ ที่เปิดโอกาสให้เด็กมีส่วนร่วมอย่างอิสระและสนุกสนานซึ่งการให้เด็กได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเอง การได้รับความชมเชยและกำลังใจจากความสำเร็จในการทำกิจกรรม ทำให้เด็กเรียนรู้วิธีการปรับตัวให้เข้ากับสังคม และมีโอกาสพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ (Brick. 1967 : 787 - 788 ; เสรี เกียรติบรรลือ. 2523 : 34) อนึ่งการที่เด็กได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้ปกครองทุกวันอย่างสม่ำเสมอตลอดการทดลอง ย่อมทำให้

เด็กมีพฤติกรรมความช่วยเหลือสูงขึ้นได้ สำหรับเด็กในกลุ่มควบคุมมีพฤติกรรมความช่วยเหลือต่ำกว่ากลุ่มทดลอง อาจเนื่องจากเด็กมีโอกาสได้ช่วยผู้ปกครองทำงานบ้านไม่สม่ำเสมอเท่ากลุ่มทดลอง มีผลต่อปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองและเด็ก ซึ่งอาจไม่สม่ำเสมอ ย่อมส่งผลให้เด็กที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันมีพฤติกรรมความช่วยเหลือต่ำกว่าเด็กที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง

3.2 ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองเป็นการสื่อสารสองทาง ที่มีประสิทธิภาพซึ่งผู้รับสารและผู้ส่งสารจะมีโอกาสแสดงปฏิกิริยาโต้ตอบกันเกิดข้อมูลย้อนกลับทำให้ทราบข้อมูลสำหรับการแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องต่าง ๆ (ฉันทนา ภาคงกข. 2531 : 11) ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กานต์ รัตนพันธุ์ (2532 : 67 - 69) และรัชนี รัตนา (2534 : 55) ที่ศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้จดหมาย ข่าวแบบสื่อสารสองทางมีความสามารถทางภาษาและการใช้กล้ำมเนื้อเล็กสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองไม่ได้ใช้จดหมาย ข่าวแบบสื่อสารสองทางอย่างเด่นชัดแสดงว่าชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองแบบสื่อสารสองทางมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ แก่เด็กปฐมวัย

จะเห็นได้ว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองทั้งในแบบการให้ความรู้ด้วยการบรรยายและการใช้ชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กและพบว่าผู้ปกครองที่ได้รับการส่งเสริมความรู้ในรูปแบบของชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง มีความสามารถในการส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือแก่เด็กปฐมวัยได้อย่างเด่นชัด เพราะช่วยให้เด็กมีความสนุกสนานในการแสดงออกตามต้องการ และความสนใจตามวัยของเด็กซึ่งช่วยให้เด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือโดยชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองมีพฤติกรรมความช่วยเหลือสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมโดยอิสระในชีวิตประจำวัน

ข้อสังเกตจากการศึกษาครั้งนี้

จากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยพบข้อสังเกตที่เกิดขึ้น ดังนี้

1. ด้านตัวเด็ก จากบันทึกย้อนกลับและการสนทนากับผู้ปกครอง พบว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือโดยชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง มีพฤติกรรมการช่วยเหลือสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่ได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมความช่วยเหลือโดยอิสระในชีวิตประจำวันอย่างเด่นชัด นอกจากนี้ ครูประจำชั้นยังรายงานว่าเด็กกลุ่มที่ผู้ปกครองใช้ชุด

ให้ความรู้แก่ผู้ปกครองมีความเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ เช่น กล้าแสดงออกมากขึ้น ชอบช่วยเหลือเพื่อน ๆ และครู แบ่งปันขนมและสิ่งของให้เพื่อน

2. ด้านผู้ปกครอง จากแบบบันทึกข้อมูลย้อนกลับของผู้ปกครอง ผู้ปกครองมีความเห็นว่า ได้รับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์สำหรับเด็กปฐมวัย รวมทั้งตระหนักถึงความจำเป็นในการส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือเพิ่มขึ้น ผู้ปกครองได้เสนอแนะให้มีกิจกรรมส่งเสริมทักษะด้านอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เช่น กิจกรรมส่งเสริมด้านภาษาและเห็นว่าควรจัดให้มีชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองต่อไป เพราะช่วยให้ผู้ปกครองได้ใกล้ชิดกับเด็ก มีความเข้าใจในตัวเด็กมากขึ้น นอกจากนี้ช่วยให้ผู้ปกครองเข้าใจถึงวิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็ก ส่งเสริมพัฒนาการเด็กและการเรียนรู้แก่เด็กอย่างสอดคล้องกับทางโรงเรียนมากขึ้น

3. ด้านตัวครู จากการสัมภาษณ์ครูประจำชั้นพบว่า ระหว่างการดำเนินการทดลองสังเกตพบว่าผู้ปกครองมีความกระตือรือร้นต่อการจัดกิจกรรมในชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองกับเด็ก และมีความสัมพันธ์กับครูประจำชั้นมากขึ้น ครูของนักเรียนในกลุ่มทดลองให้ความเห็นว่า ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อเด็ก สามารถให้ผู้ปกครองนำไปใช้ได้ดี และยังสามารถให้ครูนำมาประยุกต์เพื่อใช้จัดกิจกรรมในห้องเรียนอีกด้วย เพราะกิจกรรมมีความง่ายเหมาะสมกับวัยของเด็กนอกจากนี้พบว่าผู้ปกครองให้ความร่วมมือเกี่ยวกับการส่งเสริมการศึกษาของเด็กมากขึ้น เช่น มีความสนใจและติดตามการเรียนของเด็ก ทำให้ครูตระหนักถึงความสำคัญในการร่วมมือกับผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ดังนั้นจึงควรมีการส่งเสริมให้นำไปใช้ในระบบการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ผลของการศึกษาค้นคว้าพบว่า การให้ความรู้แก่ผู้ปกครองในรูปแบบของการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองมีผลต่อการส่งเสริมพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย ซึ่งจะมีผลต่อการพัฒนาด้านสังคมของเด็ก นับว่าเป็นวิธีการหนึ่งที่สามารถนำไปใช้เพื่อช่วยให้ผู้ปกครองร่วมมือกันพัฒนาเด็กอย่างมีประสิทธิภาพ

2. การปฐมนิเทศผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยให้เห็นความสำคัญ และบทบาทของผู้ปกครองต่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยก่อนเริ่มใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองจะช่วยให้ได้รับความร่วมมือจากทางบ้านเป็นอย่างดี

3. ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง ช่วยให้ผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กมากขึ้นสามารถใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมเด็กให้มีพัฒนาการด้านต่าง ๆ ตามวัย

4. ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย เป็นรูปแบบการสื่อสารสองทาง ซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่สามารถนำไปใช้ในการศึกษานอกระบบได้เป็นอย่างดี เพราะเป็นการพัฒนาผู้ปกครองควบคู่ไปกับการพัฒนาเด็ก

5. ชุดส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือแก่เด็กปฐมวัย เป็นการช่วยให้เด็กได้รับการพัฒนาทางด้านสังคม เนื่องจากกิจกรรมต่าง ๆ ในชุด "ร่วมแรง ร่วมใจ สบายใจผูกพัน" ช่วยให้เด็กคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง

6. ในกรณีที่พบว่า ชุมชนหรือผู้ปกครองไม่ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนอาจใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองในการสร้างเสริมความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีต่อกันระหว่างบ้านกับโรงเรียน อันจะเป็นพื้นฐานของการให้ความร่วมมือที่ดีต่อไป

ข้อเสนอแนะในการทาวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง และผู้ปกครองรวมกลุ่มคิดกิจกรรมการช่วยเหลือขึ้นเอง

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองตามแนวโน้มในผู้ปกครองที่มีอาชีพ การศึกษา เศรษฐกิจ สังคม ที่แตกต่างกัน

3. ควรมีการศึกษาการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีปัญหาด้านการอ่านโดยใช้สื่อต่าง ๆ เช่น ภาพการ์ตูน เทป วิดีโอ เสียงตามสาย หรือหอกระจายข่าว

4. ควรมีการศึกษาผลของการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง ที่มีผลต่อการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ หรือทักษะพื้นฐานทางคณิตศาสตร์

5. ควรมีการวิจัยแบบปฏิบัติการ (Action Research) เกี่ยวกับการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองโดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง เช่น ให้บุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในการส่งบทความหรือเสนอแนะกิจกรรมส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือ

6. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับ และข้อเสนอแนะอย่างลึกซึ้ง เพื่อหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการให้ความรู้แก่ผู้ปกครองที่เน้นพฤติกรรมการช่วยเหลือให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- กมลรัตน์ หล้าสงฆ์. จิตวิทยาการศึกษาฉบับปรับปรุงใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- กานต์ รัตนพันธ์. การศึกษาความสามารถทางภาษาของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้จดหมายข่าว "ช่วยกันพัฒนาเด็ก" กับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองไม่ได้ใช้. ปรียานุพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- การพัฒนาชุมชน, กรม. แบบสังเกตพัฒนาการเด็กวัยแรกเกิด - 6 ปี. กรุงเทพฯ : ครุสภา, 2531.
- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. การศึกษาวิเคราะห์ผลงานวิจัยและการบริการดูแลการศึกษาของเด็กระดับก่อนประถมศึกษาในประเทศนิวซีแลนด์ อังกฤษ และสหรัฐอเมริกา. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท., ม.ป.ป.
- _____. การศึกษาสภาพอบรมในศูนย์เด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ศรีเคชา, 2528.
- จินตนา หมู่ผึ้ง. การอบรมเลี้ยงดู. กรุงเทพฯ : โอเคเอ็นส์ไตร์, 2522.
- ฉันทนา ภาคบงกช. การให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง. เอกสารประกอบการศึกษาวิชา ปว. 541 การศึกษาสำหรับผู้ปกครอง กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531. อัดสำเนา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527.
- เขียรศรี วิวิธสิริ. จิตวิทยาการเรียนรู้ผู้ใหญ่. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2527.
- ดวงเดือน พันธุมนาวิน. "ความสำเร็จในชีวิตเริ่มในวัยก่อนเรียน," วารสารแนะแนว. 18(19) : 30 - 37 ; พฤษภาคม 2527.
- ทรงพร สุธัธธรรม. การศึกษาความสามารถในการรับรู้และเข้าใจทัศนคติของผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองจัดกิจกรรมนิทานเพื่อส่งเสริมการคลายการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง. ปรียานุพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2534. อัดสำเนา.

- นันทนา ชุนักดี. การพูด. นครปฐม : ภาควิชาภาษาไทย คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร นครปฐม, 2529.
- นวรรตน์ วัฒนะนนท์. พฤติกรรมปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและพฤติกรรมทางสังคมของนักเรียนระดับปฐมวัย : เปรียบเทียบระหว่างศูนย์เด็กปฐมวัย ของกรมพัฒนาชุมชน กรมอนามัย และกรมศาสนา. วิทยานิพนธ์ ค.ม. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527. อัดสำเนา.
- นิภา ทองไทย. หลักสูตรการอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนวัยเรียน สำหรับพ่อแม่ในชุมชนเกษตรกรรมชนบท. วิทยานิพนธ์ กศ.ค. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา.
- นิภา แก้วศรีงาม. เอกสารประกอบการบรรยายนโยบายในการอบรมผู้ปกครอง. กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2525.
- นิตินันท์ วิชิลชัย. ผลของการใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครองที่มีต่อความเชื่อมั่นในตนเองและความคิดสร้างสรรค์ของเด็กปฐมวัย. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.
- ประสงค์ ชาญสุข. การพูดเพื่อประสิทธิภาพ. กรุงเทพฯ : ภาควิชาภาษาไทยและภาษาตะวันออก คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- ประสงค์ ชาญสุข. พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญทัศน์, 2525.
- พรณี ข.เจนจิต. จิตวิทยาการเรียนการสอน. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อัมรินทร์การพิมพ์, 2528.
- กรณี ศุรุฑณะ. "คำถามสร้างสรรค์," เอกสารประกอบการประชุมสัมมนาการพัฒนาอนุบาลศึกษา ระหว่างวันที่ 3 - 5 เมษายน 2532. ม.ป.ท., 2532.
- ราศี ทองสวัสดิ์. "แนวคิดในการเตรียมความพร้อม," รักลูก. 4(39) : 101 - 106 ; เมษายน 2529.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. หลักการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพฯ : ศึกษาพร, 2528.

- วราภรณ์ รักวิจัย. การอบรมเลี้ยงดูเด็กปฐมวัย. กรุงเทพฯ : ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- วิมล ไรจน์วีระ. การศึกษาเปรียบเทียบความสัมพันธ์ทางสังคมและการปรับตัวระหว่างเด็ก
ชั้นประถมปีที่ 4 ปีที่ 7 และมัธยมศึกษาปีที่ 3. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ :
มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2513. อัดสำเนา.
- ศรีเรือน แก้วกังวาล. จิตวิทยาพัฒนาการ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล,
2530.
- ศุภกุล เกียรติสุนทร. การศึกษาเป็นที่ยอมรับของเพื่อนกับพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็ก
ปฐมวัย. ปรินซ์นิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
ประสานมิตร, 2532. อัดสำเนา.
- สุโขทัยธรรมาธิราช, มหาวิทยาลัย. "การสร้างเสริมให้เด็กช่วยตนเองและอยู่ร่วมกับผู้อื่น
ได้ดี," : เอกสารการสอนชุดวิชาการเสริมสร้างลักษณะนิสัยระดับปฐมวัยศึกษา.
หน้า 189 - 236. กรุงเทพฯ : นวชนก ฝ่ายการพิมพ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัย
ธรรมาธิราช, 2526.
- _____. "การสื่อสารด้วยภาษา," เอกสารการสอนชุดวิชาการใช้ภาษาไทยหน่วยที่ 1-8.
พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.
- _____. "ครูกับการใช้ภาษา," เอกสารการสอนชุดวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารหน่วยที่ 1-7.
พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.
- _____. "ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตของเด็กปฐมวัย," ใน
เอกสารการสอนชุดวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับปฐมวัย หน่วยที่ 2.
หน้า 54 - 103. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์สหมิตร ฝ่ายการพิมพ์ มหาวิทยาลัย
สุโขทัยธรรมาธิราช, 2527.
- เสาวณีย์ ลิขินันท์. การสื่อความหมายเพื่อการเรียนรู้. กรุงเทพฯ : ภาควิชาครุศาสตร์
เทคโนโลยี คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ,
2530.

- อมรม สันนิบาต. พฤติกรรมของเด็กกับปัญหาทางจิตวิทยา. กรุงเทพฯ : โอเดียนสไตร์, ม.ป.ป.
- อัมพร โอตระกูล. "เตรียมลูกเข้าโรงเรียน," แม่บ้าน. 2(7) : 87 ; กรกฎาคม 2522.
- Andrews, D. "Social Development in Early Children," A paper presented on the Development of the Model for Preschool Social Skills The Conference on Bangkok : The Office of the National Primary Education Commission, 1988.
- Bandura, A. Social Learning Theory. New Jersey : Prentice - Hall, 1977.
- Bar-Tal, D. and others. "Helping Behavior Among Preschool Children : An Observational Study," Child Development. 5(3) : 396 - 402 ; June, 1982.
- Bee, H. The Development Child. 4th ed. New York : Harper and Row, 1985.
- Borke, H. "Piaget's Mountains Revisited : Changes in the Egocentrism Landscape," Developmental Psychology. 11(2) : 240 - 243 ; March, 1975.
- Breckenridge, M.E. and E.L. Vincent. Child Development. Philadelphia : W.B. Saunders Company, 1968.
- Cunningham, R.T. "Developing Question - Asking Skill," Developing Teacher Competencies. Edited by James E. Weigand. New Jersey : Prentice - Hall, 1971.
- English, H.E. Children Psychology. New York : Henry Holt and Comapny, 1958.
- Gage, N.L. and D.C. Berliner. Education Psychology. 3rd ed. Boston : Mifflin Company, 1984.
- Good, C.V. Dictionary of Education. New York : McGraw Hill, 1965.
- Hurlock, Elizabeth B. Child Development. 5th ed. New York : McGraw - Hill Book, Co., Inc., 1964.
- _____. Child Development. 5th ed. New York : McGraw - Hill Book, Co., Inc., 1972.
- Johnson, J.M. J.M. Child Communication Strategies in Child-Adult Interaction as Compared to Child - Child Interaction. Cincinnati : University of Cincinnati, 1989.
- Ladd, G. W. and S. Oden. "The Relationship between Peer Acceptance and Children's Ideas about Helpfulness," Child Developmnt. 50(2) : 402 - 408 ; June, 1979.

- Revell, J. Teaching Techniques for Communicative English.
London : The Mcmillan, 1979.
- Smith, A. James. Creative Teaching of the Language Arts in
Elementary School : Allyn and Bacon, Inc., 1972.
- Walsh, H.M. Introducing the Young Children to the Social World.
New York : MacMillan Publishing, 1980.
- Watson, R.I. and H.C. Lindgren. Psychology of the Child. New York :
John Wiley and Sons, 1973.

ภาคผนวก

- คู่มือดำเนินการสอนพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย
- แบบทดสอบวัดพฤติกรรมช่วยเหลือ
- ตัวอย่างชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง

คู่มือดำเนินการสอบพฤติกรรมช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย

คำชี้แจงในการใช้แบบทดสอบ

แบบทดสอบฉบับนี้เป็นแบบทดสอบวัดพฤติกรรมความช่วยเหลือของเด็กปฐมวัย แบ่งออกเป็น

2 ตอน จำนวน 35 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบทดสอบวัดการช่วยเหลือตนเอง จำนวน 15 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบทดสอบวัดการช่วยเหลือผู้อื่น จำนวน 20 ข้อ

วิธีดำเนินการทดสอบ

1. จัดเตรียมสถานที่สำหรับการทดสอบเป็นรายบุคคล
2. สร้างความคุ้นเคยกับเด็กโดยการสนทนากับเด็กก่อนทำการทดสอบ
3. จัดเตรียมอุปกรณ์ในการทดสอบ ดังนี้
 - 3.1 แบบทดสอบและคู่มือทดสอบ อย่างละ 1 ฉบับ
 - 3.2 ดินสอสีหรือสีเทียน
4. ผู้ดำเนินการทดสอบแนะนำวิธีการตอบแบบทดสอบตามคู่มือทดสอบ
5. ผู้ดำเนินการทดสอบทำการทดสอบเด็กทีละข้อ จนครบทุกข้อของตอนที่ 1 จากนั้นจะ

ให้เด็กหยุดพัก 3 นาที แล้วจึงดำเนินการทดสอบตอนที่ 2 ต่อไป

เกณฑ์การให้คะแนน

ในการให้คะแนนพฤติกรรม การช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยจะพิจารณา ดังนี้

ตอนที่ 1 การช่วยเหลือตนเอง จะมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้ 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้

ให้ 1 คะแนน เมื่อเด็กสามารถช่วยเหลือตนเองได้

ตอนที่ 2 การช่วยเหลือผู้อื่น จะมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ให้ 0 คะแนน เมื่อเด็กไม่ช่วยเหลือผู้อื่น

ให้ 1 คะแนน เมื่อเด็กช่วยเหลือผู้อื่นโดยบอกให้ผู้อื่นมาช่วย หรือบอกให้ไปขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น

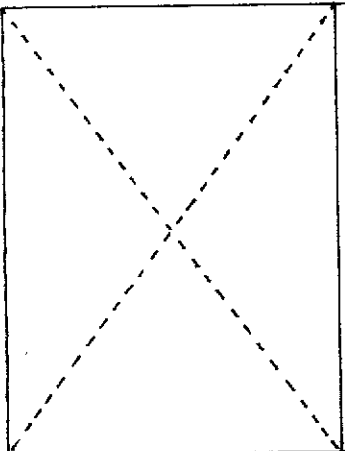
ให้ 2 คะแนน เมื่อเด็กช่วยเหลือผู้อื่น โดยตนเองเป็นผู้ปฏิบัติ (เข้าไปช่วยเหลือด้วยตนเอง)

การดำเนินการสอบ

- ผู้ดำเนินการทดสอบ : "วันนี้คุณครูมีภาพที่น่าสนใจมาให้ให้นักเรียนดูและเลือกกาบทบาทข้อละ 1 ภาพ จากเรื่องที่ครูเล่า แต่มีข้อตกลงกันว่า เมื่อครูบอกให้นักเรียนดูข้อไหน นักเรียนก็ดูข้อนั้น นักเรียนทำตามข้อตกลงนี้ได้ไหมคะ"
- : หยดให้นักเรียนตอบ
- : "ต่อไปครูจะแนะนำให้นักเรียนรู้จักเครื่องหมายกาบทบาท"
- : เขียนเครื่องหมายกาบทบาท (X) ให้นักเรียนดู แล้วบอกนักเรียนว่า
"นี่คือเครื่องหมายกาบทบาท"

หน้ากระดาษ

- ผู้ดำเนินการทดสอบ : "นักเรียนเปิดหน้ากระดาษ แล้วกาบทบาทในช่องว่างทั้งสามช่องตามตัวอย่างที่ครูเขียนให้ดู"
- : สังเกตและแนะนำวิธีการเขียนเครื่องหมายกาบทบาท พร้อมทั้งชมเชย
เด็กเมื่อเขียนกาบทบาทได้ถูกต้อง

		
---	--	--

หน้ากระต่าย : แถวล่าง

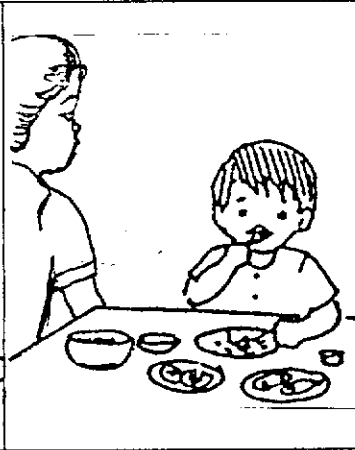
- ผู้ดำเนินการทดสอบ : "นักเรียนดูแถวล่างนะคะ"
- : "นักเรียนชี้ภาพแรกนะคะ ภาพแรกเป็นภาพเด็กเดินไปที่เตียง"
- : "ต่อไปชี้ภาพที่สองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพผู้ใหญ่อุ้มเด็กไปนอน"
- : "ต่อไปชี้ภาพที่สามนะคะ ภาพที่สามเป็นภาพผู้ใหญ่จูงเด็กไปนอน"
- : "นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"
- : "เมื่อถึงเวลานอน นักเรียนทำแบบภาพใด"
- : "นักเรียนดูแถวล่าง และตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ"

- : "ต่อไปครูจะให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"
- : ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

หน้าหมู : แถวน

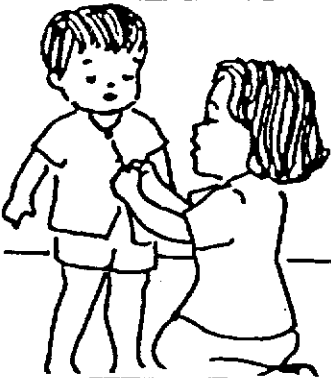
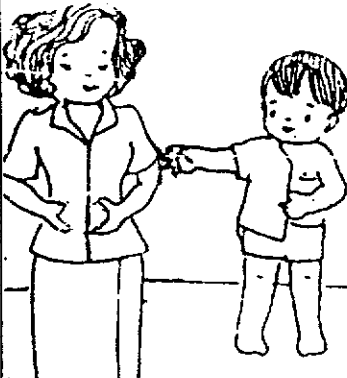
- ผู้ดำเนินการทดสอบ : "ต่อไปนักเรียนเปิดหน้าหมู ดูแถวนนะคะ"
- : "นักเรียนชี้ที่ภาพแรกนะคะ ภาพแรกเป็นภาพเด็กกำลังตักอาหาร
รับประทานโดยใช้ช้อน ส้อม"
- : "ต่อไปชี้ที่ภาพที่ภาพสองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพผู้ใหญ่กำลังป้อน
อาหารเด็ก"
- : "ต่อไปชี้ที่ภาพที่ภาพสามนะคะ ภาพที่สามเป็นภาพผู้ใหญ่กำลังเด็ก
รับประทานอาหาร"
- : "นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"
- : "เมื่อถึงเวลารับประทานอาหารเย็น นักเรียนทำแบบภาพใด"
- : "นักเรียนดูแถวน และตั้งใจฟังอีกครั้งนะคะ"

เมื่อถึงเวลารับประทานอาหารเย็นนักเรียนทำแบบภาพใด		
		
ภาพแรก เด็กกำลังตักอาหาร รับประทานโดยใช้ช้อน ส้อม	ภาพที่สอง ผู้ใหญ่กำลังป้อนอาหาร เด็ก	ภาพที่สาม ผู้ใหญ่ดูแลเด็ก รับประทานอาหาร

- : "ต่อไปครูจะให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"
- : ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

หน้าหนู : แถวล่าง

- ผู้ดำเนินการทดสอบ : "นักเรียนแถวล่างนะคะ"
- : "นักเรียนชี้ที่ภาพแรกนะคะ ภาพแรกเป็นภาพเด็กยืนให้ผู้ใหญ่แต่งตัวให้"
- : "ต่อไปชี้ที่ภาพที่สองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพเด็กกำลังแต่งตัว"
- : "ต่อไปชี้ที่ภาพที่สามนะคะ ภาพที่สามเป็นภาพผู้ใหญ่ยืนดูแลเด็กแต่งตัว"
- : "นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"
- : "เมื่อคุณพ่อคุณแม่บอกให้นักเรียนแต่งตัว เพื่อพานักเรียนไปเที่ยว นักเรียนทำแบบภาพใด"
- : "นักเรียนแถวล่าง พร้อมทั้งตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ"

เมื่อคุณพ่อคุณแม่บอกให้นักเรียนรีบแต่งตัวเพื่อพานักเรียนไปเที่ยว นักเรียนทำแบบภาพใด		
		
ภาพแรก เด็กยืนให้ผู้ใหญ่แต่งตัวให้	ภาพที่สอง เด็กกำลังแต่งตัว	ภาพที่สาม ผู้ใหญ่ยืนดูแลเด็กแต่งตัว

- : "ต่อไปครูจะให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"
- : ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

หน้าวัว : แถวบน

- ผู้ดำเนินการทดสอบ : "ต่อไปนักเรียนเปิดหน้าวัว ดูแถวบนนะคะ"
- : "นักเรียนชี้ที่ภาพแรกนะคะ ภาพแรกเป็นภาพเด็กถือขนมวงหนึ่ง"
- : "ต่อไปชี้ที่ภาพที่สองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพเด็กแบ่งขนมส่งให้น้อง"
- : "เอาละต่อไปชี้ที่ภาพที่สามนะคะ ภาพที่สามเป็นภาพเด็กบอกให้น้องไปขอขนมกับแม่"
- : "นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"
- : "เมื่อนักเรียนมีขนมแล้วน้องมาขอ นักเรียนทำแบบภาพใด"
- : "นักเรียนดูแถวบน พร้อมทั้งตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ"

เมื่อนักเรียนมีขนมแล้วน้องมาขอ นักเรียนทำแบบภาพใด		
		
ภาพแรก เด็กถือขนมวงหนึ่ง	ภาพที่สอง เด็กห้ขนมส่งให้น้อง	ภาพที่สาม เด็กบอกให้น้องไปขอขนมกับแม่

- : "ต่อไปครูจะให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"
- : ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

หน้าวัว : แกล้ง

ผู้ดำเนินการทดสอบ : "นักเรียนดูแกล้งนะคะ"

: "นักเรียนชี้ภาพแรกนะคะ ภาพแรกเป็นภาพเด็กถือไอศกรีมผ่านไปเฉยๆ"

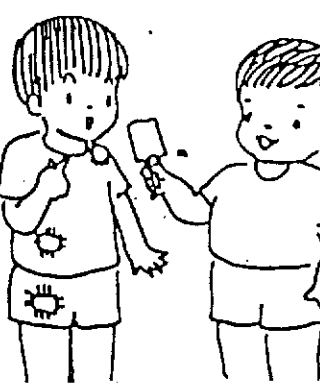
: "ต่อไปชี้ที่ภาพที่สองนะคะ ภาพที่สองเป็นภาพเด็กบอกคนขายให้ให้ไอศกรีมแก่เด็กคนที่แต่งตัวมอมแมม"

: "เอาละต่อไปชี้ที่ภาพที่สามนะคะ ภาพที่สามเป็นภาพเด็กส่งไอศกรีมทั้งแท่งให้เด็กคนที่แต่งตัวมอมแมม"

: "นักเรียนดูภาพทั้งสามแล้วตั้งใจฟังคำถามที่ครูถามนะคะ"

: "ขณะที่นักเรียนกำลังช้ไปไอศกรีมและมองเห็นว่ามีเด็กคนหนึ่งแต่งตัวมอมแมมมายืนมองไอศกรีมของนักเรียน นักเรียนทำแบบภาพใด"

: "นักเรียนดูแกล้ง พร้อมทั้งตั้งใจฟังครูอีกครั้งนะคะ"

ขณะที่นักเรียนกำลังซื้อไอศกรีม และมองเห็นว่ามีเด็กคนหนึ่งแต่งตัวมอมแมมมายืนมองไอศกรีมของนักเรียน นักเรียนทำแบบภาพใด		
		
ภาพแรก	ภาพที่สอง	ภาพที่สาม
เด็กถือ ไอศกรีมผ่านไปเฉยๆ	เด็กบอกคนขายให้ให้ไอศกรีมแก่เด็กคนที่แต่งตัวมอมแมม	เด็กส่ง ไอศกรีมทั้งแท่งให้เด็กคนที่แต่งตัวมอมแมม

: "ต่อไปครูจะให้ให้นักเรียนกากบาทภาพที่นักเรียนทำเพียงหนึ่งภาพ"

: ให้นักเรียนกากบาทภาพที่ต้องการ

แบบทดสอบ

พฤติกรรมกรช่วยเหลือ

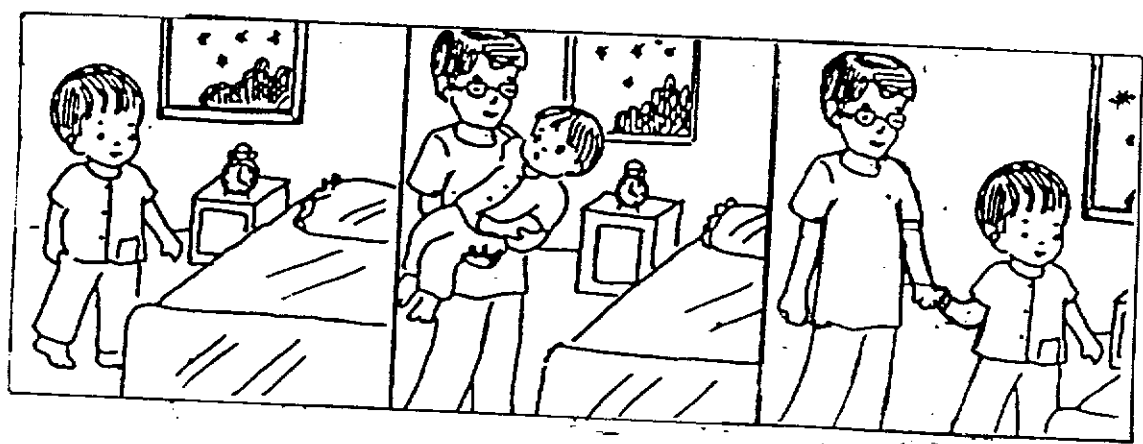
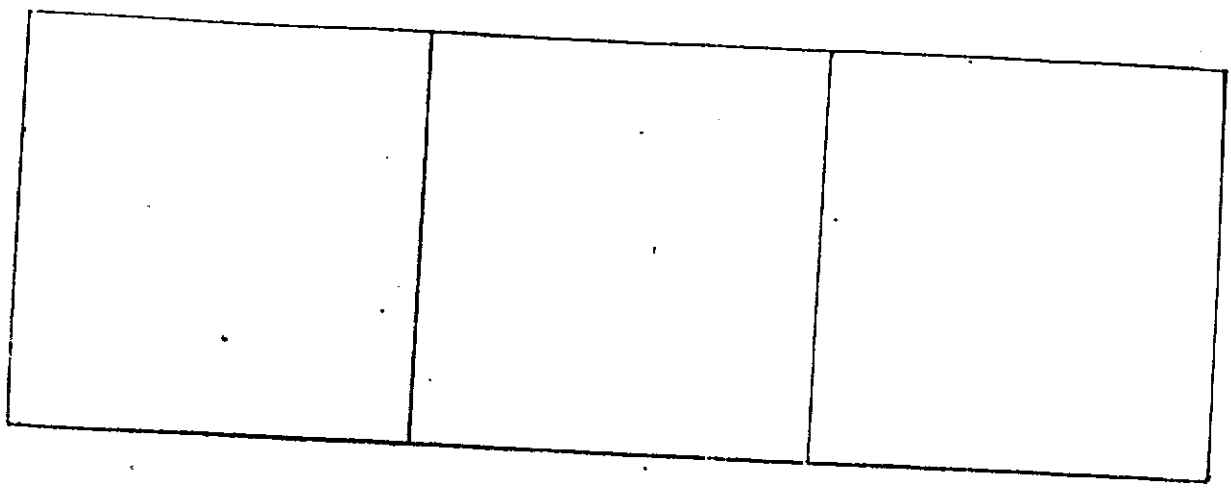
ชื่อ _____

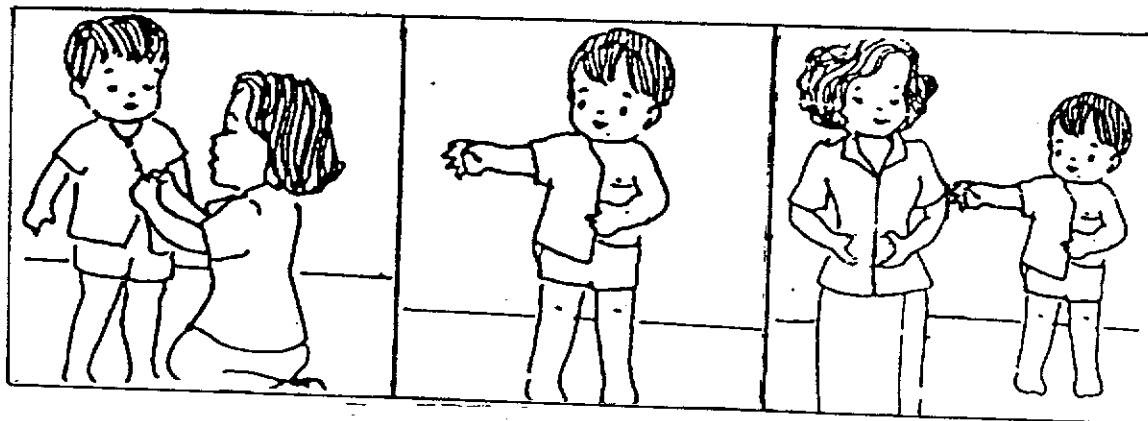
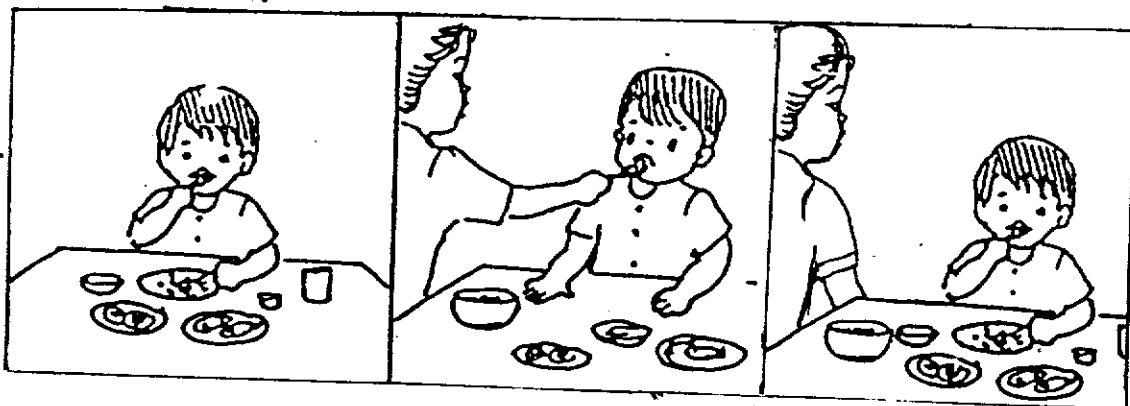
ชั้น _____

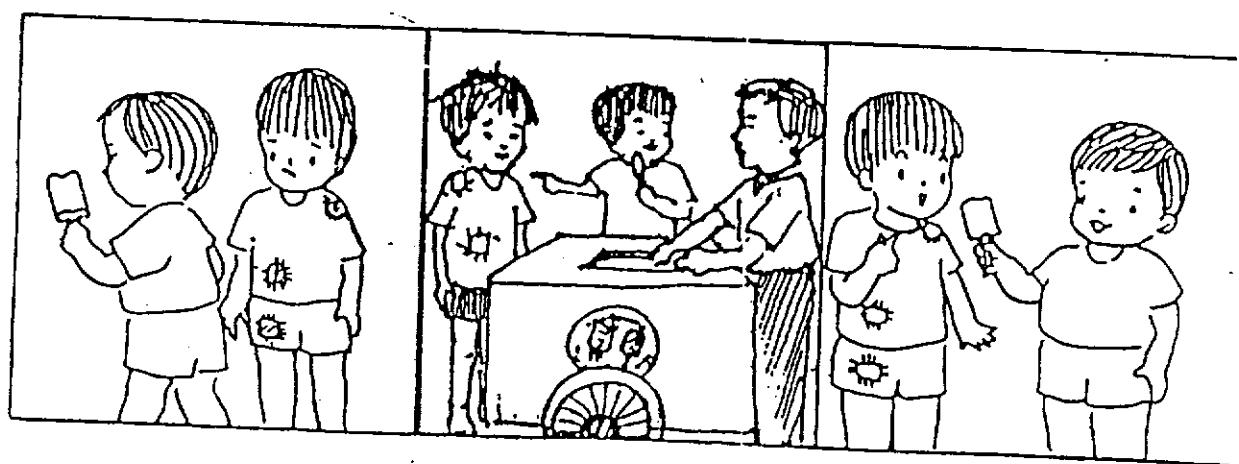
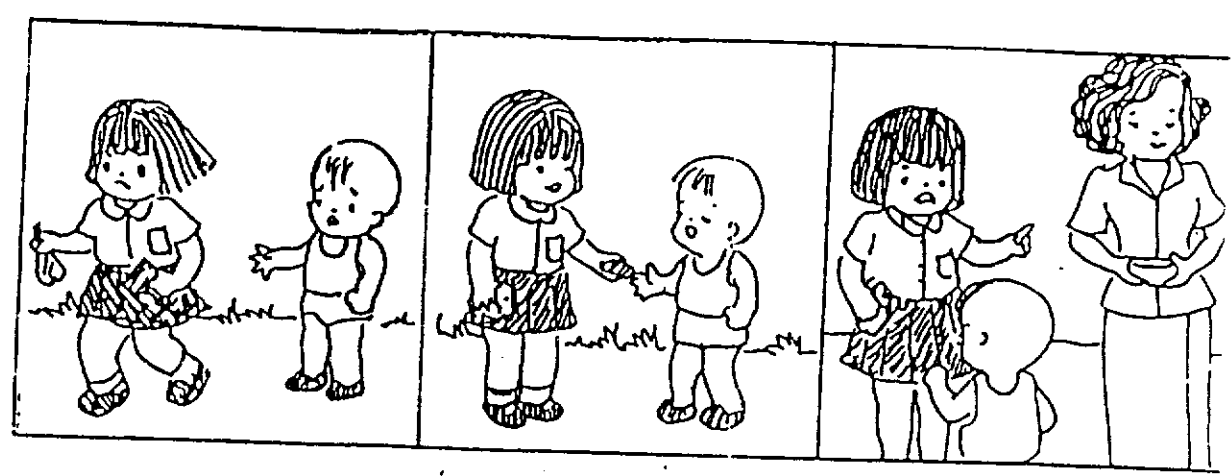
โรงเรียน _____ ได้คะแนน _____

วันที่ดำเนินการสอบ _____

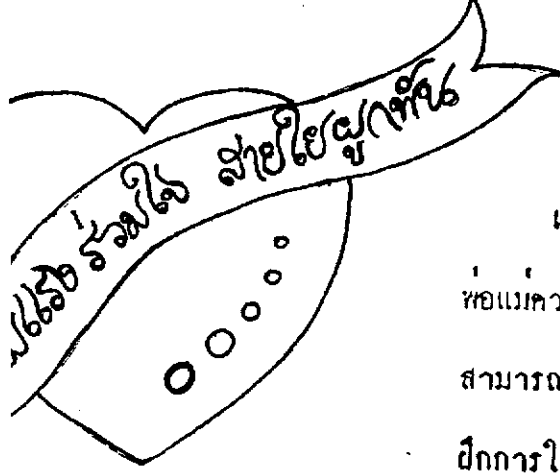
ผู้ดำเนินการสอบ _____

ตัวอย่างชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ประกอบการ

68 ส่ายไส้ผูกักใน

เด็กวัยนี้ช่างพูด อยากรู้ อยากเห็น อยากหยิบโน่น จั่วบี่
 พ่อแม่ควร เปิดโอกาสให้ลูกได้ลองทำในสิ่งที่ย่อยเหมาะกับความสามารถของเด็ก การถามเด็กจะช่วยให้เด็กรู้จักการสังเกต
 ฝึกการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา และเด็กจะได้พัฒนาทักษะสติปัญญา
 อีกทั้งฝึกนิสัยช่วยเหลือผู้อื่น

รสชาติอร่อย ๐๐๐๐

ไฮยีเย่

กิจกรรมที่ 1 รสกีมีมีใคร

เครื่องปรุงอาหารเป็นวันนี้ รวมทั้งน้ำปลา น้ดตาล เกลือ ฯลฯ

คุยกันก่อน ๐๐๐

๑ คุณแม่ชวนลูกเข้าครัวและตกลงกันว่าลูกจะหยิบของส่งให้
 ตามที่คุณแม่ต้องการ

๒ ขณะที่คุณแม่ปรุงอาหารจะพูดกับลูกว่า "ถ้าแม่ต้องการให้
 อาหารมีรสหวาน (รสเค็ม รสเปรี้ยว ฯลฯ) อีกนึค ลูกจะ
 หยิบอะไรก็เอ่ย"

ให้หนูทำบ้าง ๐๐๐

๑ ให้ลูกเลือกหยิบของส่งให้คุณแม่ด้วยตนเอง

ให้กำลังใจได้กับแม่อยู่ ๐๐๐

๑ อย่าลืมชมเชยลูกเมื่อลูกหยิบของส่งให้คุณแม่ด้วยนะ

๑๑ ไข่ศรทราขอ้อย

๐ เมื่อถามเด็กชาย/เด็กหญิง.....ว่า

1) "วันนี้ถ้าลูกเป็นแม่ครัว ลูกจะทำอะไรบ้าง"

ลูกตอบว่า.....

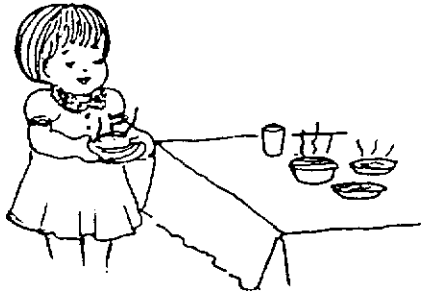
2) "ถ้าแม่ต้องการให้อาหารมีรสหวาน(รสเค็ม รสเปรี้ยว ฯลฯ) อีกนึคลูกจะหยิบอะไรก็เอ่ย"

รสหวานลูกหยิบ.....รสเค็มลูกหยิบ.....รสเปรี้ยวลูกหยิบ.....

อื่นๆ.....

กิจกรรม

กิจกรรมที่ 2 บวกตัวน้อย

ไต่เรือ อาหารเย็นวันนี้

คุยกันก่อน

- o คุณแม่ชวนลูกว่า "วันนี้แม่จะเป็นแม่ค้าคักข้าวคักแกงให้ลูกยกไปตั้งไว้นบนโต๊ะอาหาร (ที่รับประทานอาหาร)"

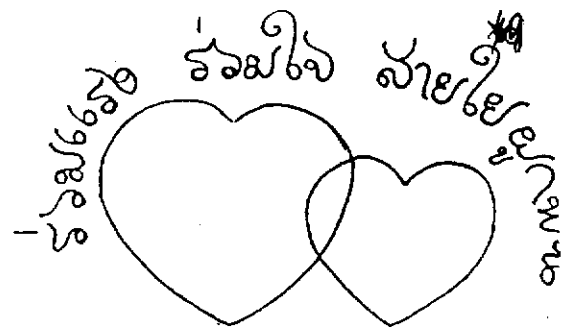
ให้หนูทำอะไร

- o ให้ลูกยกอาหารที่คุณแม่จัดเตรียมไว้แล้วไปตั้งวางที่ละจาน

ให้กำลังใจกันหน่อย

- o คุณแม่ชมเชยผลงานของลูกว่า "วันนี้ถ้าไม่มีลูกช่วยแม่คงเหนื่อยมาก"

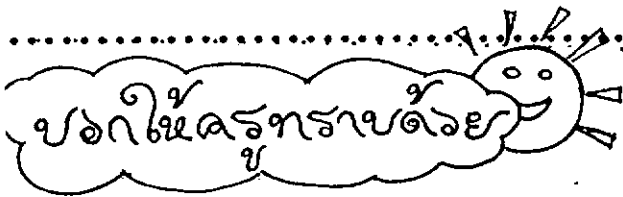
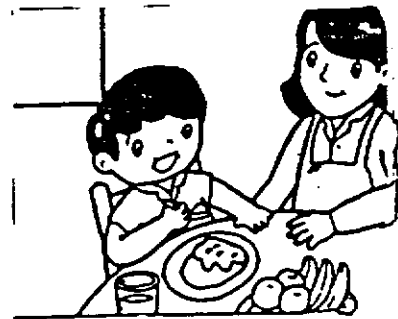
รักลูกนะ

สวัสดีลูกให้ลูกทำ

เด็กวัย 4 - 6 ขวบจะเริ่มเรียนรู้มารยาท

และการใช้เครื่องมือใช้ในการรับประทานอาหาร การเปิดโอกาสให้เด็กรู้จักการช่วยเหลือตนเอง ไม่บังคับเด็กเรื่องมารยาทและไม่ทักท้วงเมื่อเด็กทำงานหล่นแกง ซ้อนคอกหรือข้าวหก ย่อมเป็นการรักษามารยาทที่สบายและอบอุ่นใจเอาไว้ ซึ่งจะช่วยให้เด็กรู้สึกมีความเชื่อมั่นในตนเองที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ เพิ่มขึ้น

o เมื่อถามเด็กชาย/เด็กหญิง.....ว่า

- 1) คุณแม่ชวนลูกให้ช่วยยกอาหาร

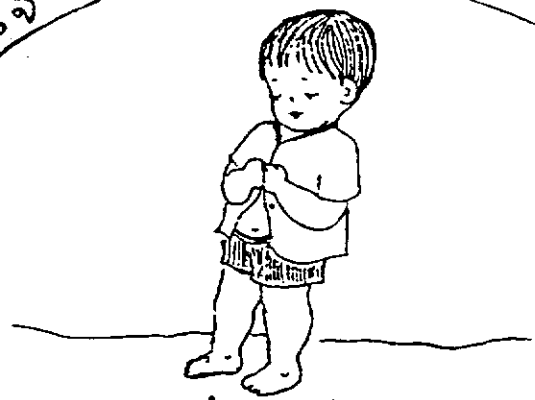
ลูกตอบว่า.....

- 2) สิ่งที่คุณช่วยทำวันนี้ได้แก่.....

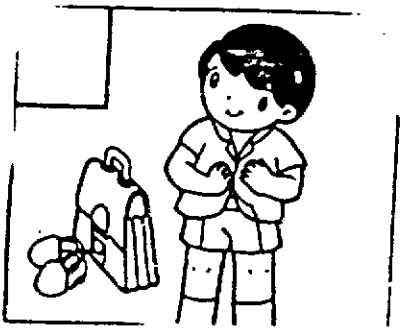
ช่วยกันพัฒนาเด็ก

ร่วมแรง ร่วมใจ ล้ายใยผูกพัน

เด็กวัยนี้ชอบที่จะสวมเสื้อผ้าให้ตัวเอง
 านติดกระดุม เก่งแต่บางคนก็ยังงุ่มง่ามทำผิดๆถูกๆอยู่
 ที่ต้องใจเย็นอย่ารีบร้อนถึงมาใส่ให้ เพราะรำคาญ
 ้นจะเป็นการสกัดกั้นโอกาสในการเรียนรู้ที่จะช่วย
 ่งของเกิดได้

กิจกรรมที่ 3 เก่งจริงนะตัวแค่นี้

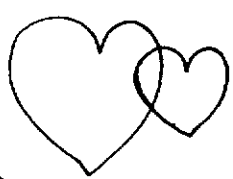
เตรียมเสื้อผ้าของลูก 2 ชุด

คุยกับลูก

เวลาเย็นหลังจากที่ลูกอาบน้ำเสร็จแล้วคุณแม่
 พูดกับลูกว่า "หนูเลือกหยิบเสื้อผ้ามาใส่ดีจะ
 อย่านัก" ลูกอยากใส่เสื้อผ้าชุดไหน
 ให้ลูกเลือกเสื้อผ้าที่จะใส่โดยแม่วางไว้ 2 ชุด
 และให้ลูกแต่งตัวด้วยตนเอง

ใจลูกดีใจแม่ด้วย

๐ ชมเชยลูกว่า "แม่ดีใจที่ลูกแต่งตัวได้เรียบร้อยดี"

บอกให้ครูทราบด้วย

๐ เมื่อถามเด็กชาย/เด็กหญิง.....ว่า

๑) "ลูกอยากใส่เสื้อผ้าชุดไหน"

ลูกตอบว่า.....

โทรทัศน์

ลูกกับแม่

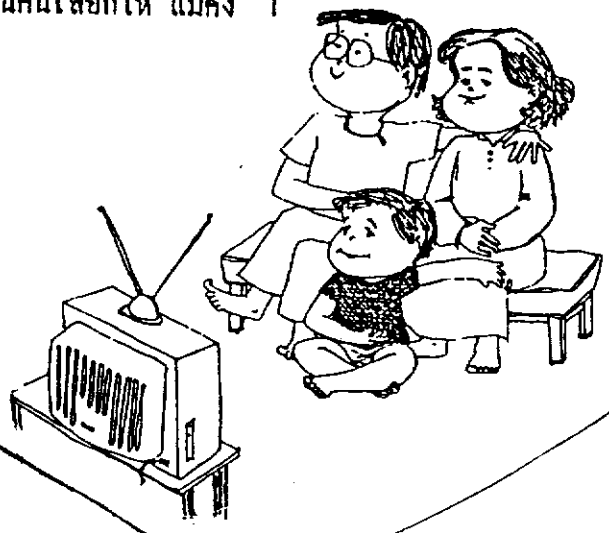
ในช่วงเวลาดูโทรทัศน์ คุณแม่ถามลูกว่า "ถ้าแม่จะเลือกดูแต่รายการที่แม่ชอบ ลูกจะทำอย่างไร"

ฉันจะทำอย่างไร

เปิดโอกาสให้ลูกได้เลือกดูรายการที่ลูกชอบและให้คุณแม่นั่งดูอยู่ด้วย

ให้กำลังใจลูก

คุณแม่ชมเชยลูกว่า "ถ้าไม่มีลูกเป็นคนเลือกให้ แม่คงไม่ได้ดูรายการก็อย่างนี้"

เข้าใจเรื่องลูก

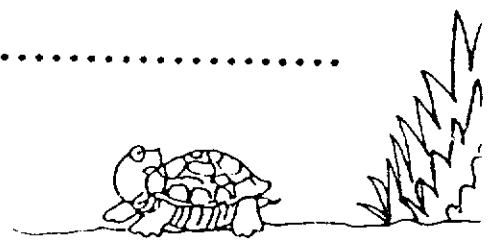
เด็กที่ดูรายการโทรทัศน์จะมีความสามารถทางภาษาสูงขึ้นได้ หากพ่อแม่ได้ดูไปพร้อมกับเด็กและถือโอกาสช่วยคุยและตั้งคำถามเพื่อให้ซอกคิก อธิบายเหตุผลหรืออธิบายเกี่ยวกับเรื่องราวขณะที่ดูโทรทัศน์ ย่อมจะทำให้เด็กรู้จักค่าเพิ่มขึ้นและเข้าใจสิ่งต่างๆอย่างมีความหมายมากขึ้น

บอกให้ครอบครัวด้วย

๐ เมื่อถามเด็กชาย/เด็กหญิง.....ว่า

๑) "ถ้าแม่จะเลือกดูรายการที่แม่ชอบ ลูกจะทำอย่างไร"

ลูกตอบว่า.....

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวศรินารถ ชื่อสกุล วัฒนกุล
 สถานที่อยู่ปัจจุบัน 165 ถนนสุขสวัสดิ์ 4 ซอยมงคล อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง 52000
 สถานที่ทำงาน โรงเรียนบ้านหลุก อำเภอแม่ทะ จังหวัดลำปาง
 โทรศัพท์ (054) - 289242

ประวัติการศึกษา

- พ.ศ.2515 มัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนลำปางกัลยาณี จังหวัดลำปาง
 พ.ศ.2517 บ.กศ. วิทยาลัยครูลำปาง จังหวัดลำปาง
 พ.ศ.2519 บ.กศ. สูง (วิชาเอกภาษาอังกฤษ) วิทยาลัยครูลำปาง จังหวัดลำปาง
 พ.ศ.2524 ศษ.บ. (การบริหารการศึกษา) มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
 กรุงเทพมหานคร
 พ.ศ.2526 ค.บ (วิชาเอกภาษาอังกฤษ) วิทยาลัยครูลำปาง จังหวัดลำปาง
 พ.ศ.2537 กศ.ม. (การศึกษาปฐมวัย) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
 กรุงเทพมหานคร

การศึกษาพฤติกรรมการช่วยเหลือตนเองและผู้อื่นของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครอง
ใช้ชุดส่งเสริมความรู้แก่ผู้ปกครอง "ร่วมแรง ร่วมใจ สบายใจทุกพัน"

บทคัดย่อ
ของ
ศิรินารถ วัฒนกุล

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกการศึกษาปฐมวัย
สิงหาคม 2537

การศึกษาครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองกับเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุ 5 - 6 ปี ที่กำลังเรียนอยู่ชั้นอนุบาลปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2536 โรงเรียนอนุบาลสาขาง สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย แบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 15 คน และกลุ่มควบคุม 15 คน กลุ่มทดลองได้รับการส่งเสริมพฤติกรรมการช่วยเหลือโดยผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครอง กลุ่มควบคุมใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวัน การทดลองใช้เวลา 8 สัปดาห์ แบบแผนการทดลองเป็นแบบ Randomized control - group pretest - posttest design.

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบทดสอบวัดพฤติกรรมการช่วยเหลือของรัตนาดี รอดภิรมย์ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่น .978

ผลการทดลองพบว่า พฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมจากชุดให้ความรู้แก่ผู้ปกครองสูงกว่าพฤติกรรมการช่วยเหลือของเด็กปฐมวัยที่ผู้ปกครองใช้กิจกรรมในชีวิตประจำวันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อเปรียบเทียบภายในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมพบว่า ต่างมีพฤติกรรมการช่วยเหลือหลังการทดลองสูงกว่าก่อนทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

A STUDY OF HELPING BEHAVIOR OF PRESCHOOL CHILDREN THROUGH
PARENT EDUCATION PACKAGES "COOPERATIVE ACTIVITIES FOR
PARENT - CHILD RELATIONSHIPS"

AN ABSTRACT

BY

SIRINART WATTANAKUL

Presented in partial fulfillment of the requirements for the
Master of Education degree in Early Childhood Education
at Srimakharinwirot University

August 1994

The purpose of this study was to compare the helping behavior of the preschoolers whose parents were provided with activities from the parent education packages and parents were provided with activities in daily life.

Thirty subjects of five to six year preschoolers of Lampang Kindergarten School in the second semester of the 1993 academic year were simple randomized sampling into two groups, the experimental and the control group. The experimental group was provided with the activities from the parent education packages. The control group was provided with activities from daily life. The design of the study was Randomized control - group pretest - posttest design.

The Test on the Helping Behavior of Young Children of Ratanawadee Rodpirom with the reliability of .978 was used in this study. The data were statistically analysed using the t-test.

The study revealed that helping behavior of preschoolers whose parents used activities from the parent education packages were significantly higher than preschoolers whose parents used activities in daily life at the .01 level.

Helping behavior of preschoolers within groups after the experiment were significantly higher than before the experiment at the .01 level.